

Állatorvostudományi Egyetem
Takarmányozástani és Klinikai Dietetikai Tanszék

A kutya- és macskatartók etetési szokásai Magyarországon
Feeding habits of dog and cat owners in Hungary

Készítette: Majer Nikoletta

Témavezető: dr. Moravszki Letícia
Takarmányozástani és Klinikai Dietetikai Tanszék

Budapest, 2024

Absztrakt

A szakdolgozatom keretén belül a magyarországi kutya- és macskatartók etetési szokásairól gyűjtöttünk információt egy online kérdőív segítségével 2024. július 8. és 2024. november 15. között. Az adatelemzéshez 6945 választ tudunk felhasználni, 4538 kutyára és 2407 macskára vonatkozóan, és főként arra kerestük a válaszokat, hogy a magyarországi állattartók mivel etetik az állataikat, miért választották ezt a fajta etetési módot, mik a választást befolyásoló tényezők, hol vásárolják az állateledelt, milyen gyakran osztanak jutalomfalatot, mennyire bíznak meg az állatorvos etetési tanácsában.

Az étrend alapján három fő etetési csoportot hoztunk létre: kizárólag hagyományosan etetők, akik száraztáppal és/vagy nedves eledellel etetnek (48,5%), kizárólag nem hagyományosan etetők, akik alternatív diétákat (nyers hús alapú, otthon főzött, vegetáriánus, házi koszt) követnek (8,3%) és a vegyesen etetők csoportja (43,2%). A kutyák 47,3%-át vegyesen etetik, 40,5%-át kizárólag hagyományosan és 12,2%-át kizárólag nem hagyományos módon. A macskáknál 63,6%-ban a hagyományos etetés dominál. A nem hagyományos eledeliek között az otthon főzött menük (20%) és a nyers hús (16,8%) voltak a legnépszerűbbek. A magyar gazdák 19,8%-ánál szerepel az állat étrendjében a saját konyhai maradék is (kutyások 24,8%-a, macskások 10,4%-a). Az állatok 96%-a kap jutalomfalatot, legalább heti rendszerességgel kutyák 82%, macskák 66%-a.

A gazdák 68,2%-a saját döntése alapján választotta az alkalmazott étrendet, ezt tartja megfelelőnek a kutyája/macskája számára, 18,2% javaslatra (leginkább a hagyományosan etetők), 9,3% anyagi okok miatt (leginkább a vegyesen etetők). Az állattartók jelentős része (60,7%) állatoknak szánt termékeket forgalmazó szakboltban vásárol, 11,3% vásárol általános kereskedelmi egységben, 26,7% vásárol vegyesen szakboltban és általános kereskedelmi egységben, és 0,9% egyéb helyeken. Az eledelválasztást leginkább befolyásoló tényezők az ízletesség (4,46), a természetes összetevők (4,36), pozitív hatás az állat szőrzetének minőségére (4,35), hogy a fő összetevője a hús legyen (4,27). A megfizethetőség kevésbé bizonyult fontosnak (3,7).

Az állattartók 82%-a azt nyilatkozta, hogy megbízik az állatorvos etetési tanácsában. Azon gazdák, akik nem bíznak meg az állatorvos etetési tanácsában (3%), a nem hagyományosan etetőkhöz tartoznak a legmagasabb arányban (8,9%).

Kutatásunk eredményei segítségül szolgálhatnak az állatorvosoknak, hogy támogassák a gazdákat a házikedvencük megfelelő táplálásában, és javítsanak a rossz etetési szokásokon.

Abstract

In my thesis, we collected information on the feeding habits of dog and cat owners in Hungary through an online questionnaire between 8 July 2024 and 15 November 2024. The data analysis was based on 6945 responses, 4538 for dogs and 2407 for cats, and mainly focused on the question of what Hungarian pet owners feed their pets, why they chose this type of feeding, what factors influence this choice, where they buy their pet food, how often they give treats and how much they trust the feeding advice of their vets.

Based on diet, three main feeding groups were distinguished: exclusively conventional feeders who feed dry and/or wet food (48.5%), exclusively non-conventional feeders who follow alternative diets (raw meat based, home cooked, vegetarian, kitchen leftover) (8.3%) and mixed feeders (43.2%). 47.3% of dogs are fed mixed, 40.5% exclusively conventional and 12.2% exclusively non-conventional. Conventional feeding predominates in 63.6% of cats. The most popular alternative diets were home-cooked meals (20%) and raw meat (16.8%). 19.8% of Hungarian owners also include leftovers from their own kitchen in their animals' diet (24.8% of dog owners and 10.4% of cat owners). 96% of animals receive treats, 82% of dogs and 66% of cats at least weekly.

68.2% of the owners chose the diet because of their own decision and considered it suitable for their dog/cat, 18.2% for a recommendation (mostly conventional feeders), and 9.3% for financial reasons (mostly mixed feeders). A significant proportion of the owners (60.7%) buy from specialised pet shops, 11.3% from general retailers, 26.7% from both of specialised pet shops and general retailers and 0.9% from other places. The most important factors influencing food choice were palatability (4.46), natural ingredients (4.36), positive impact on the quality of the animal's coat (4.35), and meat as the main ingredient (4.27). Affordability was found to be less important (3.7).

82% of owners said they trusted their vet's feeding advice. Owners who do not trust their vet's feeding advice (3%) were the highest proportion of non-conventional feeders (8.9%).

The results of our research can help veterinarians to support owners in feeding their pets properly and improve poor feeding habits.

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés	4
2.	Irodalmi áttekintés	5
2.1	A magyar kutya- és macskatartás jelenlegi helyzete.....	5
2.2	Etetési irányzatok	6
2.2.1	Hagyományos állateledelek.....	6
2.2.2	Nem hagyományos állateledelek.....	6
2.2.3	Nyers húson alapuló étrendek	7
2.2.3.1	Egészségügyi kockázatok megítélése a gazdák körében.....	8
2.2.4	Otthon készített menük.....	9
2.2.5	Növényi alapú, vegetáriánus etetés	9
2.2.6	Állatorvosi diétás tápok.....	10
2.3	Etetési irányzatok előfordulása és megoszlása.....	10
2.4	Aktuális trendek az etetési irányzatokban.....	12
2.5	Az állattartók saját táplálkozása és a kedvencük táplálása közötti kapcsolat	13
2.6	Az állateledelek vásárlása	14
2.7	A választást és vásárlást befolyásoló tényezők	14
2.8	Etetési szokások	15
2.8.1	Mikor? – Napi etetési rutin.....	15
2.8.2	Mennyit? – Napi adag kimérése.....	16
2.8.3	Egyéb kiegészítők	16
2.8.3.1	Jutalomfalat és az „asztalról leeső falatok”	16
2.8.3.2	Táplálékkiegészítők.....	17
2.9	Etetési szokások és az elhízás összefüggése	17
2.10	Információs források	18

2.11	Állatorvosi tanácsadás az étrendre vonatkozóan.....	19
3.	Anyag és módszer.....	19
4.	Eredmények és megbeszélés	21
5.	Összefoglalás.....	40
6.	Irodalomjegyzék	42
7.	Köszönetnyilvánítás	46
8.	Mellékletek	47

1. Bevezetés

Az elmúlt évtizedekben a kutya- és macskatartás jelentős változásokon ment keresztül, a társadalmi jelentősége egyre növekszik. A kutya és macska legfőképpen, mint társállat szerepel a mai modern ember életében, a gazdák családtagként tekintenek rájuk [1]. Ezen változások maguk után vonják azt, hogy a gazdák egyre nagyobb figyelmet fordítanak az állataik egészségére és a táplálására. A tudatos állattartók szeretnék a lehető legjobb étrendet kiválasztani a kutyájuk/macskájuk számára, azonban saját maguk is azt nyilatkozzák, hogy sokszor nehézségbe ütköznek az eledel kiválasztásakor [2]. Számos külföldi publikáció megjelent az utóbbi 20 évben azzal kapcsolatban, hogy egyes országok állattartói mivel etetik az állataikat, milyenek az etetési szokásaik, mik befolyásolják a választásukat, mi a véleményük a különböző etetési irányzatokról, miért hisznek vagy éppen nem hisznek benne. Fontos ismernünk azt, hogy mik az aktuális trendek a kutyák és a macskák etetésében. Ahhoz, hogy kutyáink és macskáink egészségét megőrizzük, nagymértékben hozzájárul az is, hogy hogyan etetjük őket. Tudomásunk szerint, a témában a magyarországi publikációk száma nagyon kevés, az Állatorvostudományi Egyetemen készült 2016-ban egy, a kutyák nyerszetetésével foglalkozó szakdolgozat, majd 2018-ban egy etetési szokásokra vonatkozó felmérés szintén kutyás gazdák körében. Szakdolgozatom célja, hogy felmérje a magyar kutya- és macskatartók etetési szokásait, a különböző etetési irányzatok előfordulását, a választás során fontosnak és kevésbé fontosnak tartott kritériumokat, illetve azt, hogy az állattartók mennyire bíznak meg az állatorvos által javasolt táplálási tanácsokban. A kutatásunk, és az ebből levont következtetések segítséget nyújthatnak abban, hogy a jövőben állatorvosként tudjuk támogatni a gazdákat etetési tanácsokkal is.

2. Irodalmi áttekintés

2.1 A magyar kutya- és macskatartás jelenlegi helyzete

A házi kedvencek és az állattartók létszámáról a dolgozat megírásakor pontos adatok nem állnak rendelkezésre, a feltérképezés több akadályba is ütközik. Az elmúlt években több kutyatartásra vonatkozó vizsgálat is történt, azonban kevés a reprezentatívnak mondható adat, és kifejezetten hiányosak a macskatartással foglalkozó felmérések.

Az európai országokra vonatkozóan a társállatok számáról évente közöl becsléseket az Európai Állateledel-ipari Szövetség (FEDIAF), a 2024-ben kiadott jelentés alapján a magyarországi kutyapopulációt 2,8 millióra, a macskapopulációt 2 380 000-re becsülik. A magyar háztartások 50 %-a legalább egy kutyát, és a 34 %-a legalább egy macskát tart a FEDIAF közleménye szerint [3].

Egy 2022-es reprezentatív kutatás eredményei alapján „a hazai felnőtt lakosság 38%-a élt olyan háztartásban, ahol tartottak valamilyen társállatot” (beleértve ebbe a kutya és macska mellett egyéb állatokat is, mint kisemlősök, madarak, halak). A településtípusok szerint is változott a megoszlás, szignifikáns különbségeket találtak vidék és város között. Az eredmények azt mutatják, hogy az állattartó háztartások aránya községekben magasabb (48%), míg a városokban alacsonyabb (32%), külön vizsgálva Budapestet és a megyeszékhelyeket (37%) [4].

A Medián 2018-as reprezentatív felmérése alapján például „a hazai felnőtt lakosság 36%-a élt kutyás háztartásban” [5]. Az újabb, 2021-es reprezentatív adatok szerint a háztartások 50,4%-a volt kutyatartó Magyarországon [6].

A macskatartók számáról még kevesebb információ áll rendelkezésünkre, Kubinyi és társai felmérésének célja volt ezt a hiányt is pótolni. Az eredményeik azt mutatják, hogy a magyar háztartások 19%-ában tartanak macskát. A macskatartás esetében jelentős különbség van város és vidék között, míg vidéken 27% a macskás háztartások aránya, addig a városokban csak 15% [4].

A társállatok családban betöltött szerepére vonatkozó kérdés is szerepelt az előbb említett felmérésben, miszerint 10 gazdából 7 családtagként tekint a kedvencére, ez is jól mutatja, hogy a kutyáknak és macskáknak megnövekedett az érzelmi jelentőségük [7]. Komjátiék 2023-as felmérése szerint a kutyatartók 97%-a családtagként tekint kutyájára [8].

2.2 Etetési irányzatok

2.2.1 Hagyományos állateledelek

A szakdolgozatomban a hagyományos étrendek közé a kereskedelmi forgalomban elérhető szárazeledeleket és nedves tápokat sorolom.

A klasszikus állateledelek történelme a 19. század második feléig nyúlik vissza. James Spratt nevéhez köthető az első kutyaeledel megalkotása, ami marhavérből, búzából, zöldségekből, és céklából álló nagy méretű, kemény, formázott „keksz” volt. Később, a 20. század első felében jelentek meg a konzerves tápok [9]. Mai napra az állateledelgyártás nagy jelentőségű iparággá nőtte ki magát, rengeteg különböző típusú termékkel, amelyben különféle életszakaszokhoz és szükségletekhez illeszkedő eledelt találunk kutyáknak és macskáknak egyaránt [10]. Az állatorvosi diétás tápok megjelenése lehetővé tette az egyes betegségek dietetikai támogatását is.

Napjainkban is, világszerte a hagyományos állateledeleket választja a kutya és macskatartók többsége, mivel teljesértékűek, változatosak, kényelmesek, megfizethetőek és jóízűek [10]. A felsorolt okok mellett egy portugál felmérésből az is kiderül, hogy a jó minőség miatt is szívesen választják a gazdák, illetve sokan említik azt is, hogy az állatorvos javaslatára etetik a hagyományos elegeleket [11]. Ezen felmérésében résztvevő gazdák 68%-a szerint a hagyományos táp megfelelő az állataik számára és biztosít minden tápanyagot, amire szükségük van, míg 29,3%-uk szerint több húst igényelne az állat, mint amit a tápok biztosítanak [11].

2.2.2 Nem hagyományos állateledelek

Szakdolgozatomban a nem konvencionális, nem hagyományos etetési irányzatok és az alternatív etetési irányzatok fogalmát szinonímaként használom, ideértve minden egyéb etetési irányzatot, ami a hagyományos száraztápokon és nedves elegeleken kívül esik.

Nem konvencionális etetési módokra egyelőre nincs megegyezés [12]. A Kisállat Specialista Állatorvosok Világszervezete (World Small Animal Veterinary Association, WSAVA) által kiadott „Etetési értékelési útmutató” alapján a nem konvencionális diéták alatt a nyers húsos etetést, otthon készített menüket, vegetáriánus étrendeket értjük [13]. Szakdolgozatom keretein belül ebbe a kategóriába sorolom a boltban vásárolt, főzött állatelegeleket is.

Az alternatív diéták arányának növekedése maga után vonja, hogy csökken a hagyományos, teljes értékű, tápanyagokat tekintve kiegyensúlyozott elegeleknek az etetési aránya [14], éppen

ezért számolni kell a jövőben esetlegesen megnövekedő etetéssel összefüggő megbetegedésekkel, például a patogén baktériumok okozta fertőzések vagy különböző ásványi anyagok, nyomelemek, vitaminok hiánya [15, 16].

Egy franciaországi felmérésből az derült ki, hogy azok akik nem hagyományos diétát választanak (beleértve a nyers hús alapú etetési irányzatokat és az otthon főzött menüt), sokkal jobban figyelnek a kutya etológiai igényeire. Szignifikánsan igazolható különbség volt hagyományos és nem hagyományos étrenddel etető gazdák között a kutyasétáltatás tekintetében, többen sétálnak napi rendszerességgel kutyájukkal az alternatív módon etetők közül. A sport aktivitás terén nem mutatkozott szignifikáns különbség a két csoport között [17]. Egy másik, nyers húsos etetéssel foglalkozó publikáció olyan összefüggést is feltételez, hogy azon gazdák, akik nem hagyományos étrenden tartják a kutyáikat, leginkább fajtatiszta, ivaros, kan kutyákat tartanak [18].

2.2.3 Nyers húson alapuló étrendek

Nyers hús alapú diéták a külföldi szakirodalomban Raw-Meat Based Diets (RMBD) kifejezéssel szerepelnek, és a hőkezeletlen állati eredetű táplálékon alapulnak. A hús származhat vadállatokból és háziiasított állatokból is, emellett tartalmazhatja az étrend a belső szerveiket, emlősök csontjait, kerülhet bele hal, baromfi, de akár nyers tojás is. Nyers húsos etetést az elkészítési módja szerint megkülönböztethetjük az alapján, hogy a gazda saját maga állítja össze a vagy készen vásárolja az adott menüt, valamely gyártó receptúrája szerint előre csomagolva [19]. A BARF a nyers húsos etetés napjaink divatos irányzata, amelyet eredetileg „Bones and raw food” kifejezés rövidítéseként használnak, de jelenleg elterjedt, hogy a „Biologically Appropriate Raw Food” kifejezéssel definiálják [19]. A BARF menük jellemzője, hogy tartalmaznak színhúst, belsőségeket, tartalmazhatnak különféle típusú csontokat, és kiegészítésként adnak hozzá zöltséget és/vagy gyümölcsöt is. A menüt gyakran kiegészítik gyógynövényekkel, növényi- és halolajakkal, boltban vásárolt speciális BARF-os étrend-kiegészítőkkel [20].

A két leggyakoribb ok, ami miatt a gazdák nyersetetést választanak: „természetesebb” és „egészségesebb” alternatíva a hagyományos tápokkal szemben [21]. A kutyákat gyakran hasonlítják a farkasokhoz, mint vadon élő kutyafélékhez, hogy azok is természetes táplálékot ettek. Egy nyers hús etetéssel foglalkozó kérdőív felmérése alapján a gazdák által érzékelt leggyakoribb pozitív hatások: fényesebb szőrzet, jobb izmoltság, tisztább fogak [18]. Megkérdezték azon macskás gazdákat, akik nyers hússal etetnek, hogy miért ezt választották:

30,1% válaszolta, hogy javulást lát a macskája egészségében, példaként jobb szájhygiéniát, megfelelő testsúly elérését, jobb állagú bélsarat és egészségesebb szőrt/bőrt említettek. Kimutatható különbség volt, hogy a nyers húsos etetés gyakoribb volt a törzskönyves macskák körében, mint a nem törzskönyves macskák esetében [22].

A nyersételők 60%-a internetről tájékozódik, 12%-ának javasolta tenyésztő, és csak 9%-uk etet állatorvosi javaslatra nyers hússal. A kérdésre, hogy miért választották ezt a fajta etetési módot, a leggyakrabban az alábbi válaszok érkeztek: a kutya húsevő ősi mivolta miatt (26%), az egészségi állapot javítása miatt (24%), a hagyományos étrend valamilyen problémát okozott a múltban (21%), további indokok között szerepelt még, hogy nem bíznak a hagyományos tápokban, vagy nem eszi szívesen a kutya [18]. A farkas étrendjére való hivatkozás megjelenik egyéb beszámolóban is [23]. A farkashoz hasonlítva, a kutya étrendje kevesebb fehérjét tartalmaz, mivel alkalmazkodott a domesztikációval együtt járó újfajta étrendhez [24]. Ma már bizonyított tény, hogy a modern kutyáknál vannak olyan genetikai eltérések, amelyek szignifikáns emésztéselettani különbséget okoznak az ősökhez képest, ezért például a kutyáink már képesek emészteni a keményítőt [25].

2.2.3.1 Egészségügyi kockázatok megítélése a gazdák körében

A nyers hús és állati termékek etetésének nem csak a kutyára és macskára vonatkozóan lehetnek káros következményei [15], de hordozhat veszélyeket az állatok környezetében élő emberekre nézve is [26–28]. A nyers húson előforduló patogén kórokozók kifejezett kockázatot jelentenek, különösen a gyenge vagy sérült immunrendszerű egyénekre nézve, általánosságban a kisgyermekek, idősebb emberek, terhes nők számára [18]. A leírt megbetegedések köthetők például a napi menü kiadagolásához vagy az állat bélsarával való érintkezéshez is [27].

Vannak olyan külföldi publikációk, amelyek arra vonatkozóan is gyűjtöttek adatot, hogy mit gondolnak a gazdák, lehet-e veszélyes a nyers hús? Morelli és mtsai kifejezetten nyers hús etetéssel kapcsolatos felmérést végeztek olasz gazdák körében, az eredményeik alapján a válaszadók legnagyobb része (94 %) gondolja, hogy a nyers hús teljesen biztonságos a kutyájának [18]. A kérdőívből kiderül, hogy a gazdák nagy részének nincs tudomása a nyers húsos etetés állatokat és embert érintő esetleges egészségügyi kockázatairól, a válaszadók 13%-a gondolja csak azt, hogy megbetegedhet a kutyája [18]. A kérdőívet kitöltők között 28%-ának élt a háztartásában olyan ember, aki rizikócsoporthoz tartozik. Egy másik kutatásban 65%-a a kutyatenyésztőknek nem értett egyet azzal az állítással, miszerint a nyers húsos etetés lehet rizikó faktor, okozhat megbetegedést a kutyáikban [29]. Egy portugál felmérésben

megkérdezett gazdák 68%-a teljesen egyetértett vagy inkább egyetértett azzal az állítással, hogy a nyers hús veszélyes kórokozót tartalmazhat. Felmérték a csont etetéssel kapcsolatos nézeteket is, a válaszadók több, mint fele nem értett egyet azzal az állítással, hogy a csontok részei a természetes étrendnek és nem jelentenek az állatok egészségére kockázatot [11].

2.2.4 Otthon készített menük

Lehetnek nyers vagy hőkezelt alapanyagokat tartalmazó étrendek, amelyeket a gazda otthon készít.

Az otthon készített eledeleket gyakran a hagyományos tápok keltette aggodalmak miatt választják a gazdák, mint például a teljesértékűség megkérdőjelezése vagy az összetevők tápértéke [30], vagy zavarja a gazdát, hogy a hagyományos tápok tartalmazhatnak tartósítószerket és mesterséges színezőanyagokat [31]. Szeretik saját maguk gondosan elkészíteni a napi menüket, úgy gondolják, hogy ez is erősíti a társállatukkal való kapcsolatukat. Vannak olyan esetek, amikor az otthon készített menük szükségesek lehetnek diagnosztikai vagy terápiás szempontból is, például eleségallergia esetében eliminációs diétánál, amikor az összetevők pontos ismerete és szigorú szabályozása szükséges. Sok esetben lehet az is indok, hogy a kutya vagy macska nem hajlandó megenni a neki felkínált egyéb eledelt [30]. Ahhoz, hogy a gazdák otthon az állatnak megfelelő, komplett, kiegyensúlyozott étrendet tudjanak összeállítani, megfelelő takarmányozási ismeretek szükségesek. Egy tanulmány kifejezetten az otthon összeállított menüket elemezte tápanyagtartalom szempontjából, és összevetette a FEDIAF (Európai Állateledel-ipari Szövetség) által kiadott táplálási irányelvekkel. Magas arányban találtak nem megfelelőséget az ásványi anyagok (vas, cink, kalcium, réz) és vitaminok esetében (E-vitamin, B2- és B12-vitamin) [32]. Ez is rámutat annak a fontosságára, hogy a gazdák takarmányozási ismeretekkel rendelkező szakemberek (például állatorvosok) bevonásával állítsák össze az otthon készített menük receptúráját [32].

2.2.5 Növényi alapú, vegetáriánus etetés

Egy angol nyelvterületeken végzett felmérés (Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Új-Zéland, Ausztrália) célzottan a növényi alapú diétákkal kapcsolatban kérdezte meg az állattartókat. Számos állatot tartottak időszakosan növényi alapú vagy vegetáriánus étrenden, a kutyák 10,4%-át, a macskák 3,3%-át. Szigorúan vegetáriánus eledelt a macskák 0,7%-a, kutyák 1,6%-a evett [33]. A vegetáriánus étrend az etetési irányzatok között az egyik legmegosztóbb irányzat. A kutyák és macskák is ragadozók, de szignifikáns különbség van az emésztésüket tekintve. A kutyák fakultatív ragadozók [33], az emberhez hasonló

mindenevőknek is mondhatóak [34]. Bár a kutyák vegetáriánus táplálásával kapcsolatban több probléma is felmerül [35], elfogadott tény, hogy a kutyák tudnak adaptálódni állati összetevőket nem tartalmazó étrendhez is, ha az teljesértékű és kiegyensúlyozott [36]. Azonban a macskák obligát ragadozók, kifejezetten nagy a fehérje szükségletük [37]. Ennek ismeretében egy szigorúan növényi alapú étrend megfelelősége megkérdőjelezhető [33]. Nem ismerünk olyan publikációt, amely igazolná a növényi étrend előnyeit [33], ellenben van bizonyított kockázata, a különböző tápanyag hiányokra- jó példa erre vegetáriánus étrenden tartott macskák esetében a taurin hiány [38].

2.2.6 Állatorvosi diétás tápok

Szakedolgozatomban az állatorvosi diétás eledelével csak említés szintjén foglalkozom, ezen téma egy különálló területe a dietetikának, és több kutatás is külön foglalkozik a állatorvosi diétás eledelével.

Állatorvosi diétás tápnak azon eledelnek nevezhetők, amik megfelelnek a speciális táplálkozási céloknak (az angol szakirodalomban “Particular nutritional purposes“, PARNUTs). A PARNUT-okat olyan esetekre határozták meg, amikor az állatnak szüksége van arra, hogy a táplálkozását módosítsuk és szabályozzuk, például hogy lecsökkentsük a tápanyaghiány nemkívánt hatásait. A speciális táplálkozási célokat a 2020/354 EU rendelet szabályozza. Csak olyan terméket minősíthetnek állatorvosi diétás tápnak, ami megfelel a PARNUT-nak, tartalmazza az alapvető táplálkozási jellemzőket és megjelöli az állatfajt, aminél használható. Például krónikus vesebetegségben szenvedő állatok esetén a vese funkció támogatása a cél, ehhez jól emészthető, magas minőségű fehérjét kell tartalmaznia a diétás tápnak, maximalizálják a nyersfehérje tartalmát és a foszfor mennyiségét [39].

Egy 2008-as amerikai felmérésből az derül ki, hogy az állatoknak csak a 2,5%-a evett állatorvosi terápiás tápot. Egy frissebb portugál felmérés alapján, a terápiás állateledellel etetők aránya 10% volt a válaszadók közt. A terápiás eledel alkalmazása leginkább állatorvosi javaslatához kötődik, például macskák húgyhólyaggyulladásának vagy húgykövek kialakulásának megelőzésére [11].

2.3 Etetési irányzatok előfordulása és megoszlása

A világszerte megjelenő publikációkat áttekintve megállapítható, hogy a gazdák túlnyomó része hagyományos eledellel (száraz- vagy nedvestáppal) eteti a kutyáját és/vagy macskáját. A portugál kutatások eredményei alapján a válaszadó gazdák 67,6%-a hagyományos módon eteti

az állatát, a speciális terápiás állateledelt a válaszadók 10 %-a etet, és 2,7 %-uk otthon készíti az állata napi menüjét [11]. Német felmérésben a kizárólag hagyományos táppal etetők aránya kutyás gazdák esetében 58%, macskás gazdák esetében 90% volt, a hagyományos tápok kombinálja valami egyéb eledellel a kutyás válaszadók 35%-a, a macskás válaszadók 10%-a [40]. 2022-ben Franciaországban végzett kérdőíves felmérés alapján a gazdák 55%-a alkalmazott szigorúan hagyományos diétát, 38%-a kizárólag alternatív irányzatok szerint etette az állatát (ebbe tartoztak a nyers hús alapú vagy főzött étrendet alkalmazó gazdák), 7% pedig vegyesen etetett hagyományos és nem hagyományos eledelt is [17].

Egy 2008-as amerikai és ausztráliai tanulmány szerint a kutyák és macskák több mint 90%-ának az étrendjének a fő összetevője hagyományos eledel volt, de a kutyák 17,3%-ánál és a macskák 6,3%-ánál megjelent az étrendben (legalább az adag ¼-ében) a nem hagyományos eledel, mint nyers hús vagy otthon készített menük, ide értve az asztali falatokat és a tányéron megmaradt ételt is. Nyers húst vagy csontokat a kutyák 23,6%-a, a macskák 10,5%-a kapott főétkezésként vagy jutalomfalatként [41]. Nem hagyományos etetés, (értve a konyhai maradékot, illetve az otthon készített eleségeket) a kutyák 30,6%-ánál, míg a macskáknak csak 13,1%-ánál volt része a főétkezésnek. Ez szignifikáns különbséget igazolt a kutyák és macskák között arra vonatkozóan, hogy a kutyákat gyakrabban etetik nem hagyományos eledellel [41].

Készült egy összegző tanulmány, ami a 2008 és 2018 közötti angol, amerikai és ausztrál publikációkat összegyűjtve vizsgálta az etetési irányzatokban körvonalazódó tendenciákat. Ez alapján elmondható, hogy folyamatos csökkenés látható a hagyományos eledel etetésében, és egyértelmű emelkedés látható a nyers húsos etetés és az otthon készített menük esetében. Az aktuális helyzet felmérésére, 2018-ban online kérdőíves vizsgálatot végeztek. A friss adatok szerint kutyák 79%-a és a macskák 90%-a kapott hagyományos száraztápot vagy nedves konzervet, de csak a kutyák 13%-a és a macskák 32%-a eszi kizárólagosan ezeket. Több, mint 60%-uknál része volt az étrendnek az otthon készített étel is. A kutyák 66 %-a és a macskák 53%-a kapott nyers eleséget is [14]. Azaz, a nem hagyományos eledel az állatok több mint felénél legalább egy kis adagban szerepelt az étrendben.

2019-ben készült egy online felmérés a macskás gazdák körében, a válaszok az Egyesült Királyságból, az Európai Unió területéről, Ausztráliából, az Amerikai Egyesült Államokból és Kanadából érkeztek a legnagyobb számban, azaz nagyrészen fejlett országok macskatartóinak válaszait tükrözik. A kérdőívet kitöltő macskatartók jelentős része (80,7%) hagyományos teljesértékű eledellel etet: száraztáppal (16,1%), konzervvel (4,5%) vagy a kettőt mixelve

(60,1%). Terápiás diéta előfordulásának aránya 26,6%, nyers hús etetés aránya (kizárólag vagy vegyesen) 15,6% volt [22].

Megjelent egy publikáció 2019-ben, amelynek keretében kutya- és macskatartókat is megszólítottak, és etetési szokásaikról kérdezték őket. A felmérésben a résztvevők 89%-a vásárolt hagyományos eleséget az állatai számára. Elsődlegesen száraztápot 54,7%, elsődlegesen nedves tápot 6,8%, 18%-uk egyenlő arányban nedves- és száraztápot. Kutya és macska között különbség a nedves tápok etetését illetően volt, a macskás gazdák szignifikánsan több nedveseledelt etetnek, mint a kutyások. Otthon készített ételt a válaszadók 3,4%-a etetett a kedvencével elsődlegesen [42].

2.4 Aktuális trendek az etetési irányzatokban

Az ember-társállat közötti kötelék erősödése maga után vonja, hogy a gazdák állataik egészségének megőrzésére egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek, ennek részeként egyre tudatosabbak az etetés terén is [43]. Az utóbbi években gyorsan terjednek a hagyományos kutya- és macskaeledelektől eltérő alternatív etetési irányzatok is. A portugál eredmények alapján elmondható, hogy a válaszadó gazdák legnagyobb része még hagyományos, konvencionális módon eteti az állatát, az alternatív irányzatok aránya 19% volt, de 38,6%-uk érdeklődő és szeretne többet tudni az alternatív etetési módokról. Az alternatív étrendek előfordulásának növekedését egyértelműen igazolják az olasz [43], a portugál [11], és az amerikai [41] kutatások is. Az érdeklődés okára különféle magyarázatokat adnak a gazdák, leggyakoribbak az egészségesség, a magasabb minőségű összetevők, a hasonlóság az ősök táplálkozásához [23]. Az optimális diétát (az ősökhöz hasonló étrenden túl) az emberi fogyasztásra alkalmas összetevőkkel is szokták azonosítani a gazdák [11]. Összefoglalva, azért választják ezeket az alternatív étrendeket a gazdák, mert a legegészségesebben próbálják etetni az állataikat.

Az alternatív diéták népszerűsödése kihívás elé állítja az állatorvosokat is, hogy eleget tudjanak tenni a gazdák igényeinek, fejlesszék ezen területen a tudásukat, és felügyelni tudják azt, hogy a társállatoknak egy biztonságos, kiegyensúlyozott étrendet biztosítsanak a gazdák a mindennapokban [12].

Napjaink egyik aktuális etetési trendje a gabonamentesség igénye a gazdák részéről. A gabonamentesség elterjedéséhez a 2007-es “melamin botrány” nagy mértékben hozzájárult. 2007 tavaszán Észak-Amerikában többféle, különböző márkához tartozó nedves állateledelt kellett visszahívni a gyártóknak [44], ugyanis ezeknek az eledeleknek a fogyasztása

összefüggésbe hozható volt kutyák és macskák esetében akut veseelégtelenség kialakulásával, amit egy, az eledelben kimutatható kémiai szennyezőanyag, a melamin okozott [45]. Az érintett tételek jelentős része Kínából származó búzaglutént tartalmazott [44].

Egy külföldi publikáció alapján elmondható, hogy a gazdák az alacsony minőséget gyakran azonosítják a gabonákkal [11]. Conway és mtsai az USA-ban készítettek egy felmérést, ami többek között arra irányult, hogy felmérjék a gabonamentes etetés aktuális helyzetét, az ezzel kapcsolatos véleményeket. A kitöltők 19 %-a válaszolta, hogy gabonamentesen eteti az állatát. A gabonamentes diéta pontos fogalmával nagyon kevesen voltak csak tisztában, érkeztek válaszok, miszerint a gabonamentesség egyenlő azzal, hogy nem tartalmaz szénhidrátot [46]. Egy másik kutatás alapján azt gondolják az állattartók, hogy a gabonák, mint felesleges “töltelékek” vannak jelen az állataink étrendjében és alacsony a tápértékük, és eleség allergiát okozhatnak [47]. A gabonák értékes tápanyagforrások lehetnek nem csak nekünk, hanem kedvenceinknek is. Az új “gabonamentes” trend sokkal inkább marketingfogás, mint tudományon alapuló javaslat [9]. Legújabb kutatások már azt vizsgálják, hogy esetlegesen milyen negatív hatásai lehetnek a gabonamentes diétáknak, és kimutatták, hogy szerepet játszhat kutyákban a dilatációs cardiomiopátia kialakulásában [48].

2.5 Az állattartók saját táplálkozása és a kedvencük táplálása közötti kapcsolat

Az kutyák és macskák antropomorfizációja gyakran látott jelenség napjainkban [49]. Ezzel együtt jár, hogy az emberi dietetikában megjelenő trendek - miszerint az egészséges alapanyagokra, a tápértékre, minőségre fókuszálunk – beszivárognak az állateledel iparágba is [42]. Készültek tanulmányok, amelyek kifejezetten azt vizsgálták, hogy milyen hasonlóság fedezhető fel abban, hogy a gazdák mit vásárolnak maguknak és mit az állataiknak. A táplálást tekintve kimutatható volt, hogy azok, akik elkötelezettek a saját egészséges táplálkozásuk mellett, jobban odafigyelnek arra, hogy az állataikat is egészségesen táplálják [50]. Egy 2019-es publikációból az derül ki, hogy a legtöbb állattartó (53,1%) egyenlően fontosnak tartja, hogy saját maga is és az állata is egészségesen táplálkozzon, 43,6% pedig még a saját táplálkozásánál is fontosabbnak tartja azt, hogy az állatát egészségesen etesse. A válaszadóknak 3,3 %-a mondta csak azt, hogy a saját egészséges étrendje élvez prioritást [42].

A modern társadalom egyik, az embereket érintő táplálkozási zavara az “orthorexia nervosa”. Ezen problémával küzdő személyek a saját táplálkozásuk megszállottjai, és betegesen odafigyelnek arra, hogy kizárólag minőségi ételeket fogyasszanak és “tökéletes” legyen az

étrendjük [48, 49]. Feltételezhető, hogy az ő esetükben ez a viselkedés az állataik étrendjének kialakításában is szerepet játszik, de tudományos bizonyítás nem történt a témában.

2.6 Az állateledelek vásárlása

Az állateledelt elsősorban nagy, háziállatokkal kapcsolatos áruházból szerzi be a gazdák 26,5 %-a, 18,5%-uk kisebb állateledel üzletben vásárol, 11,9%-ban állatorvostól vásárolják, és 10,9 %-ban valamilyen élelmiszerboltban veszik. Megjelennek továbbá egyéb beszerzési források is, mint az internet, a piac, vannak akik közvetlenül a gyártótól vásárolják az állateledelt, vagy beszerzik helyi mezőgazdasági boltokból [42]. Eledel vásárlási szokásokra vonatkozóan gyűjtöttek adatokat globálisan, az angol nyelvterületekről, miszerint 53% kisállatboltban, 31% szupermarketben, 30% online, 14% közvetlenül a gyártótól vásárol, állatorvostól 9,8%-ban vásárolnak az állattartók [14]. A portugál felmérésből az derült ki, hogy a gazdák leggyakrabban szupermarketekben (40%) és kisállatboltokban (25%) vásárolják az eledelt [11]. Egy macskás felmérésben az eledel beszerzésére vonatkozó megoszlás a következőképp alakult: szupermarket (44,8%), online rendelés (17,9%), állatorvosi rendelő (17,7%), állateledel bolt (13,5%) [22]. A nyers hússal etetők között 47% hentesnél, 36% szupermarketben, 28% online rendeli, 17% pedig vágóhídról szerzi be a nyers húst [18].

2.7 A választást és vásárlást befolyásoló tényezők

Több külföldi tanulmány is foglalkozott a kérdéssel, hogy mik a fő szempontok az eledel kiválasztásakor, megvásárlásakor. A portugál gazdák körében az összetevők listája volt a legfontosabb szempont a választás során [11]. Egy olasz kérdőívben különböző szempontokat kellett pontozni a gazdáknak egy 1-5-ig terjedő skálán, a legmagasabb pontszámot a „természetes összetevőket tartalmaz” állítás kapta (átlag pontszám: 4,3). Ez utal az állat-ember kapcsolatának erősödésére, az állatok etetésében is megjelenik az emberi táplálkozásból átvett egészségre törekvés [43]. Fontosnak találták még a válaszadók, hogy ízletes legyen (átlag pontszám: 4,2), megfelelő legyen a bélsár állaga (átlag pontszám: 4,2), tartalmazzon friss húst (átlag pontszám: 4,1). A legkevésbé fontos szempont az volt, hogy magasabb árú legyen, mint más termékek, és kevésbé volt fontos az, hogy neves márkától származó legyen. Különbség mutatkozott az idősebb és fiatalabb tulajdonosok nézőpontja között is. Az idősebb korosztálynak fontos volt, hogy az állatának az eledele magas árkategóriába tartozzon, de kevésbé fontos például az eledel kinézete, az, hogy az állata szívesen fogyassza, illetve az, hogy milyen a bélsár állaga. A fiatalabb tulajdonosok fontosnak ítélték az eledel fehérjetartalmát, a bélsár minőségét, illetve náluk már megjelentek egyéb szempontok is, mint az

újrahasznosítható csomagolás [43]. Kutyatenyésztők körében végzett amerikai felmérésben a tápválasztás során figyelembe vett kritériumokra kérdeztek rá (azon tenyésztőknél, akik legalább 1 életszakaszban hagyományos táppal etettek). A legtöbbet jelölt kritériumok az alábbiak voltak: 61,3%-ban választották, hogy hús legyen az elsődleges összetevő, 28,4%-ban választották, hogy ne tartalmazzon gabonát, kukoricát, szóját vagy búzát, 21%-ban választották, hogy emberi fogyasztásra alkalmas alapanyagból készüljön [29]. Egy másik, amerikai tanulmányban, amely kifejezetten a vásárlást befolyásoló tényezőkre koncentrált, széles körben vizsgáltak több szempontot 1-5-ig terjedő Likert-skála segítségével. Legmagasabb pontszámmal értékelt kritériumok voltak az egészség és tápérték, minőség, összetevők, frissesség, ízletesség, és az is, hogy az állat szívesen fogyassza. Alacsonyabb pontszámot kapott, tehát kevésbé fontosnak bizonyult a szín, a kinézet, a csomagolás, az, hogy a termék folyamatosan elérhető legyen, és az itt megkérdezett gazdák szerint nem volt fontos a gabonamentesség sem [42]. A portugál publikáció szerint fontos a magasabb minőség, az állattartók egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a természetes összetevők jelenlétére. Kiemelt szerepet kap a megemelt hústartalom, illetve a lecsökkentett szénhidrát tartalom [11]. Egy, a macskás gazdák körében végzett felmérés szerint a tápválasztás fő szempontjai (az ízletességen túl): táplálkozási előnyök (55,9%), természetes összetevők (19,9%), magas fehérjetartalom (10,8%), gabonától és „nem megfelelő” összetevőktől (például zöldségektől) mentes (6,6%). A költséget csak a válaszadók 4,1%-a gondolta elsődlegesnek, és a legkevésbé az állatorvosi javaslat számított (2,7%). Ez ellentétes azzal az eredménnyel, hogy a gazdák a fő információs forrásnak az állatorvosokat tartják [22].

2.8 Etetési szokások

2.8.1 Mikor? – Napi etetési rutin

A portugál felmérés eredményei azt mutatják, hogy a válaszadók legnagyobb arányban naponta 2x vagy 3x etetnek [11], ezt erősíti meg a francia felmérés is, ahol külön vizsgálták a hagyományos és nem-hagyományos módon etetőket. Előbbiek 73%-a és utóbbiak 78%-a válaszolta, hogy naponta 2x vagy annál többször eteti az állatát, és 19% és 22% azok aránya, akik napi egyszer etetik az állatot. A hagyományos táppal etetett állatok 8%-a folyamatosan hozzáférhetett a tápjához [17]. Egy amerikai tanulmány szerint, a kutyák legnagyobb arányban naponta egyszer vagy kétszer kaptak enni. Macskák esetében az ad libitum, folyamatos etetés volt a leggyakoribb, ez szignifikáns különbséget mutatott a kutyákkal összehasonlítva [41].

2.8.2 Mennyit? – Napi adag kimérése

Macskás gazdáktól gyűjtött adatokból kiderült, hogy a válaszadók 21,1%-a nem követi az etetési útmutatót (beleértve azokat is, akik otthon készítik a macskájuk eledelét), 40,4% néha figyelembe veszi az etetési útmutatót, 24,2% mindig az etetési útmutatónak megfelelően osztja ki a napi adagot [22]. A franciaországi kutyatartókra vonatkozó adatok azt mutatják, hogy a hagyományos eledellel etetők közül 47% veszi figyelembe a napi adag kimérésekor a csomagoláson feltüntetett etetési útmutatót, és csak 28%-uknak írja elő az állatorvos az etetett mennyiséget, 12% pedig az állatára bízva és korlátlanul ehet, amennyit szeretne [17]. Egy amerikai kérdőívben a válaszadóknak 52,4%-a jelölte, hogy figyelembe veszi az eledel kalóriatartalmára vonatkozó jelölést a címkén [42]. A portugál kutatások szerint a válaszadók 60 %-a veszi figyelembe a napi adag mennyiségére vonatkozó javaslatot [11]. Azon nyers hús alapú menüt etetőknél, akik készen vásárolják a terméket, csak 1% követte a gyártó által javasolt etetési utasítást [18].

2.8.3 Egyéb kiegészítők

2.8.3.1 *Jutalomfalat és az „asztalról leeső falatok”*

A boltban vásárolt vagy otthon készített jutalomfalatok, saját ételből osztogatott falatokat, maradékokat is ebbe a kategóriába soroltam. Ezen típusú eledelnek nem teljesértékűek, csak kiegészítő takarmányként szolgálnak. Fontos azonban ezeket is figyelembe venni az etetési szokások elemzésekor, mert jelentősen megemelhetik például a napi energiabevitelt, vagy kizárólagos etetésük hiánybetegségeket okozhat az állatoknál. A kiegészítő takarmányok adagolására a WSAVA adott ki javaslatot, miszerint a jutalomfalatok és az egyéb, például tányérról osztogatott falatok aránya ne haladja meg a napi kalóriabevitel 10%-át [13].

Több külföldi, etetési szokásokkal foglalkozó cikkben is szerepel a jutalmazásra vonatkozó kérdés. Portugáliában a kutyák és macskák 77%-a kapott jutalomfalatot, és 38,7% kapott az asztalról falatokat [11], Amerikában és Ausztráliában a legtöbb kutya kapott valamilyen jutalomfalatot (boltban vásárolt vagy otthon készített vagy nyers hús) legalább heti rendszerességgel, 56,8%-uk pedig napi rendszerességgel. A macskáknak csak 26,1%-uk kapott jutalomfalatot napi szinten, ez szignifikánsan kevesebb volt a kutyákhoz viszonyítva [41]. Egy 2019-es felmérés alapján, a házikedvencek étrendjébe 63,5%-ban tartozott bolti, csomagolt jutalomfalat, és 35,5 %-ban kaptak a tányérról is falatokat [42]. Megjelent egy 2024-es publikáció, amelyben etetésre vonatkozóan gyűjtöttek információt macskatartóktól, és az ottani eredmények azt mutatják, hogy szinte az összes gazda (98,2%) adott jutalomfalatot (a fő

étkezések mellett) a macskájának [22], ez jelentős növekedés a korábbi tanulmányhoz mérve. Egy 2020-ban megjelent, kifejezetten a jutalomfalatokra koncentrálnó kérdőívből az derült ki, hogy a válaszadók 83%-a rendszeresen ad jutalomfalatot a kutyájának, és a nagy részük elolvassa az összetevők listáját [53].

2.8.3.2 Táplálékkiegészítők

Egyéb kiegészítőkhöz sorolom a rendszeresen adott táplálékkiegészítőket is. Arról, hogy a gazdák milyen arányban alkalmaznak táplálékkiegészítőket, viszonylag kevés információ áll rendelkezésünkre. 2008-as amerikai eredmények szerint vitaminokat és egyéb táplálékkiegészítőket rendszerességgel a kutyák 9%-a, a macskák 3,1%-a kapott [41]. Egy másik, 2019-es felmérés szerint, a nyers hússal etetők gazdák közül csak 10% használ kiegészítésként vitamint és ásványianyagot, és 21% nem használ semmilyen táplálékkiegészítőt [18].

2.9 Etetési szokások és az elhízás összefüggése

Az elhízás a napjainkban élő kutyák és macskák egyik gyakori betegsége, az elhízott állatok száma egyre növekszik, és a gazdák sokszor nincsenek is tudatában, hogy az ő állatuk is érintett. Egy német felmérésből kiderül, hogy az állatok 52%-a volt elhízott, azonban a gazdák sok esetben alulbecsülték az állataik testkondícióját, és az enyhe túlsúlyt nem ismerték fel [40].

A kutyák elhízásában szerepet játszó tényezők nemcsak a genetikai predispozíció, a szaporodásbiológia állapot (például ivartalanított státusz), de jelentős szerepet játszanak a gazdák is, tekintve az etetési és a mozgatási szokásokat [54, 55]. A túlzott jutalomfalat adagolás és a saját tányérunkon megmaradt étel osztogatása kifejezett rizikófaktor lehet az elhízást tekintve, különösen kutyák esetében, mivel jelentősen megnövelheti a napi energiabevitelt [55]. Bland és mtsai szignifikáns összefüggést találtak az elhízott kutyák és a jutalmazás között. Azokban a háztartásokban, ahol normál testsúlyú kutyát tartottak, szignifikánsabb kevesebb jutalomfalat fogyott, mint azokban a háztartásokban, ahol elhízott kutyák éltek [54].

Az, hogy milyen kapcsolat van az elhízás és aközött, hogy hányszor eszik naponta egy állat, kevésbé tisztázott. Kutyák esetében több egymásnak ellentmondó eredményt is publikáltak az erre vonatkozó tanulmányok [55]. A témában megjelent egy tanulmány, amely azt bizonyítja, hogy macskák esetében az ad libitum etetés eredményezhet nemkívánt testsúlygyarapodását [56].

Egy kérdőív keretein belül megkérdezték a gazdákat, hogy mennyire értenek egyet azzal az állítással, miszerint „Az elhízás csak esztétikai probléma, nincs egészségügyi kockázata.” és 81% nem értett egyet az állítással, ebből levonhatjuk azt a következtetést, hogy a gazdák felismerik az elhízásnak az egészségre gyakorolt negatív hatásait [11].

2.10 Információs források

A különböző országok kutatásai egyértelműen azt mutatják, hogy az állatorvosok a leggyakoribb információs források a gazdák számára, ha a takarmányozásról van szó. Egy portugál kutatás szerint a válaszadók 64,9%-ának az állatorvos még mindig az elsődleges információforrás [11]. 2008-ban az USA-ban és Ausztráliában végzett felmérésben is az állatorvosok voltak az elsődleges és legfontosabbnak gondolt információs források [41]. Egy újabb (2019) amerikai kutatásban 43,6% jelölte elsődleges forrásnak az állatorvosi rendelőket (beleértve az állatorvosokat és asszisztenseket) [42]. Azonban az elmúlt években az internet és a social media is egyre jelentősebb szerepet játszanak a gazdák informálásában vagy éppen a félreinformálásában. Az előbb említett, állateledel kiválasztását meghatározó tényezőkre fókuszáló adatgyűjtésből az derült ki, hogy a gazdák 24,6%-ának az internet volt a fő tájékozódási forrás. Egy 2019-es kérdőív szerint a portugál válaszadók 16,2%-a az internetről gyűjtötte az információt [11]. Ez is igazolja, hogy az internetről is nagy mennyiségű etetéssel kapcsolatos tudást gyűjtenek az állattartók. Az olasz gazdák körében végzett felmérés szerint 25,5% kéri az állatorvos tanácsát az eledel kiválasztásához, 30,4% az internetről jó hírnevű, ismert tápgyártók anyagaiból tájékozódik, 9,8%-ban szereznek információkat online blogokból, illetve vannak akik ismerőseiktől (barátok, rokonok) tájékozódnak (13%) [43]. 2008-as publikációban a kutya és macskatartók 16-17%-a az internetet jelölték meg elsődleges forrásként. Kisebb arányban egyéb források is szerepeltek, család és barátok megkérdezése, különböző állatokkal foglalkozó, nem állatorvos szakemberek, mint tenyésztők, trénerek, kutyakozmetikusok. Kimutatható, szignifikáns különbség volt kutya és macskatartók között ezen témában, több kutyás gazda kérdezte meg az állatokkal foglalkozó szakemberek véleményét, és kevesebb macskás gazda [41].

2024-ben megjelent egy tanulmány, miszerint a macskatartók 65,6%-a az állatorvostól (és állatorvosi asszisztentstől) kérdez etetéssel kapcsolatban, 22,7%-uk nem kér tanácsot. Online, közösségi médiában olvasottak alapján etet a gazdák 4,4%-a, és vannak, akik más macskatulajdonosoktól (család, barátok) kérdeznek (2,7%). Kis arányban egyéb források is említésre kerülnek, mint takarmányozással foglalkozó weboldal, kisállatbolt személyzete vagy éppen a tenyésztő vagy személy, akitől a macskát vásárolta vagy kapta [22].

Nyers hússal etetők a saját receptjeiket leginkább más emberek tanácsai, és az interneten található útmutatók alapján állítják össze, a megkérdezetteknek csak 14%-a konzultált állatorvossal vagy dietetikussal [18]. Ezt igazolja egy másik publikáció is, ami leírja, hogy a BARF-os gazdákra jellemző, hogy inkább az internetet használják információs forrásként arra vonatkozóan, hogy mit és mennyi adjanak [21]. Francia felmérésben a nem hagyományos táppal etető gazdák jelentős része (83%) a recepteket az internetről, nem-állatorvosi könyvekből, vagy személyes javaslatok alapján tervezi meg. Csak 9 %-uk nyilatkozta azt, hogy állatorvos által javasolt receptet követ [17].

2.11 Állatorvosi tanácsadás az étrendre vonatkozóan

Egy 2014-ben Amerikában végzett felmérésben kutyatenyésztőket kérdeztek az etetési szokásaikról. Az étrendet érintő információk gyűjtésére vonatkozóan azt nyilatkozták, hogy a legmeghízhatóbb forrásnak az állatorvost tartják, azonban csak 49,3%-ban konzultáltak állatorvossal az etetéssel kapcsolatban, és az otthon készített menüvel etető tenyésztők kevésbé jó véleménnyel voltak az állatorvosról, mint azok, akik hagyományos eledellel etetnek. A megkérdezettek 73%-ának van róla tudomása, hogy vannak állatorvosi takarmányozási szakvizsgát tett specialisták [29]. A portugál felmérésben résztvevő gazdák 82,7% konzultált már állatorvossal a kedvence táplálásáról és ebből 84% megfogadta a kapott tanácsokat [11]. Egy másik felmérés alapján, amely a kutyák súlykontrolljával és elhízottsággal foglalkozik, kiderült, hogy a gazdák jelentős része (68%) szeretné, hogy az állatorvos javasoljon diétát, de csak 38% kapott tanácsot az állatorvostól [57].

Egy amerikai kérdőív részeként egy 1-7-ig terjedő skálán pontozták a gazdák az alábbi állítást: „Megbízom az állatorvosom tanácsában a háziállatom táplálására vonatkozóan” , és eredményként az alábbi átlagot kapták: 5.28 ± 1.84 [42]. Azok a gazdák, akik nyers állati termékekkel etetik a kutyájukat/macskájukat, kevésbé bíznak meg az állatorvosban általánosságban és kevesebb a bizalmuk az állatorvos etetési tanácsival kapcsolatban, mint azok akik hagyományos eledellekkel etetnek [21], és ezt igazolja több kutatás is [17, 40].

3. Anyag és módszer

A vizsgálatunkhoz szükséges adatgyűjtés egy standardizált, internetes kérdőívvel történt a magyar kutya- és macskatartók körében, a Google Forms felületen keresztül, amelyet anonim módon tölthettek ki az állattartók. A kérdőívben szereplő kérdések azon gazdák számára váltak láthatóvá, akik bejegyezték abba, hogy felhasználjuk az adataikat a szakdolgozatom

megírásához. A kérdőív 2024. július 8. és 2024. november 15. között volt elérhető a legismertebb magyar közösségi oldalon, a Facebookon. Ezen időszak alatt 7243-an töltötték ki a kérdőívet, amelyből 17-en nem járultak hozzá az válaszaik kutatáshoz történő felhasználásához. 191 válasz érkezett külföldről, ezeket nem vettük figyelembe, és 18 db kiskorú kitöltőnk válaszát sem vettük figyelembe. Ezen felül el kellett távolítanunk 72 mintát hiányos/nem megfelelő válaszadás miatt. Így az adattisztítást követően 6945 választ tudtunk felhasználni a vizsgálatunkhoz.

Kifejezetten kutyás és macskás tematikájú csoportokban került megosztásra a kérdőív, hogy minél több állattartót elérjünk. A Facebook csoportok kiválasztásánál a tagszámot vettük főként figyelembe. A Magyarországon legnépszerűbb kutyafajták tulajdonosainak/rajongóinak körében hirdettük a kérdőívet, mint a tacsókórajongók csoportja (Minden ami Tacsó), Magyar Vizsla Csoport, Német juhász kutya kedvelők csoport, Bordercollie-club, Labrador Kedvelők csoportja, Mudi friends - Mudibarátok csoportja. Ezen kívül meghirdettük egyéb állatbarát csoportokban is, mint a Minden, ami kutya, Keverék Kutyusok Csodálói, Akiknél a kutya és a macska családtag. A legnagyobb tagszámmal rendelkező macskás csoportokban is közzétettük, illetve kisebb létszámú, kifejezetten fajtatiszta macska tulajdonosokat is próbáltuk elérni online.

Internetes hirdetés formájában a Nestlé Hungária Kft. (Purina) közreműködésével is történt adatgyűjtés 2024. november 1. és november 15. között. Ezen kívül személyes, papír alapú megkérdezés is történt, ahol főként az idősebb korosztályt szeretnénk volna elérni. Ennek megfelelően a felmérésünk főként az internetet használó kutya- és macskatartók válaszait tükrözi.

A beérkezett válaszokat a Microsoft Excel táblázatban összesítettük. A statisztikai analízis az alábbi statisztikai szoftverek segítségével történt: R Version 4.2.3 és R Commander 2.9-0. A dolgozatomban leggyakrabban leíró statisztikát használtunk, az egyes csoportok közti különbségeket Khi-négyzet próba segítségével vizsgáltuk, és az eredményeket akkor tekintettük szignifikánsnak, ha a p-érték kisebb volt, mint 0,05.

A kérdőív felépítése, szerkezete

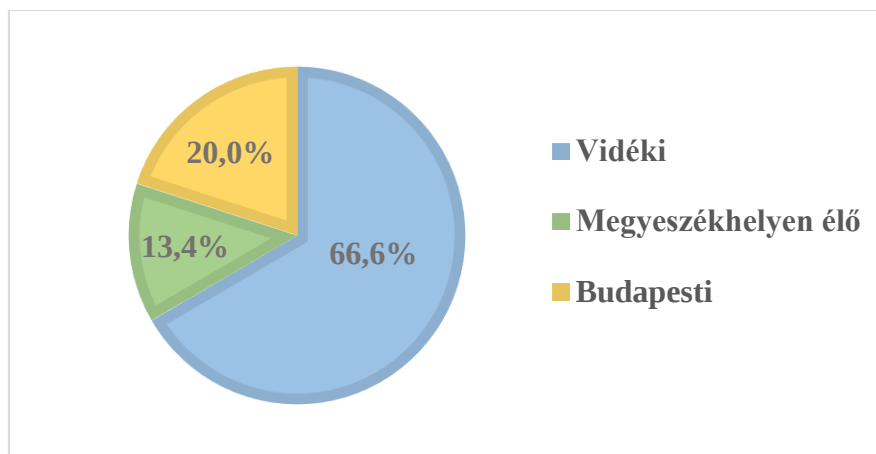
A kérdőívben szereplő kérdések megtervezésekor több külföldi, kutya és/vagy macska etetési szokások vizsgálatával foglalkozó kérdőíveket vettünk alapul [11, 17, 42, 43], és ezeket új kérdésekkel is kiegészítettük. A kérdőív 40 darab megválaszolendő kérdést tartalmazott, ezek között leginkább zárt, kisebb arányban nyitott kérdések is szerepeltek. Az attitűdvizsgálat részeként több kérdés esetében is egy 1-től 5-ig terjedő Likert-skálát használtunk, hogy

felmérjük mi az, amit a gazdák nagyon fontosnak tartanak (5) és mik azok a szempontok, amiket egyáltalán nem tartanak fontosnak (1). A kérdőív első részében 9 db általános demográfiai kérdés szerepelt (nemre, korosztályra, lakhelyre, iskolai végzettségre, családi állapotra, a tartott állat(ok) fajára, számára és korára vonatkozóan), ezt követően általános kérdések következtek a kiválasztott kutyával/macskával kapcsolatban (az állattartás célja, az állat kora, fajtatiszta vagy keverék, ivarossági státuszára, kint és/vagy bent tartott, az aktivitásra, egészségügyi státuszra vonatkozóan). Ezeket követték a konkrétan etetésre vonatkozó kérdések: mivel eteti az állatát és miért választotta ezt a fajta etetési módot, hol vásárolja az állateledelt, hogyan alakul a napi etetési rend, az étrend választást befolyásoló tényezők, etetéssel kapcsolatban milyen információforrást tart a leghitelesebbnek, mi a véleménye az állatorvos etetési tanácsairól. A teljes kérdívünket az 1. számú melléklet tartalmazza.

4. Eredmények és megbeszélés

Demográfiai adatok

A kérdőívünket legnagyobb részben (90,4%) nők töltötték ki, a válaszadók 9,6%-a volt csak férfi. Külföldi szakirodalom alapján elmondhatjuk, hogy általánosságban inkább a nők hajlandóak részt venni az online kérdőíves felmérésekben [58], és az irodalmi áttekintésben említett etetési szokásokkal foglalkozó külföldi felmérésekben [11, 43] is a női válaszadók voltak túlsúlyban, akárcsak Sziklai Lili 2018-ban készült szakdolgozatában, amelyben lehetséges magyarázatként említi azt is, hogy a családokon belül a nők azok, akik az állatok etetéséről gondoskodnak [59]. A kitöltőket 4 csoportba soroltuk korosztályukat tekintve, a 26-40 éves csoportból (39,3%) és a 41-60 éves (41%) csoportból érkezett a legtöbb válasz, kisebb arányban voltak 18-25 éves (15%) és 60 év feletti válaszadóink is (4,7%). Iskolai végzettségüket tekintve, a válaszadók 48,5%-a felsőfokú végzettséggel (főiskola, egyetem) rendelkezik, a 50,2%-a középfokú végzettséggel (szakközépiskola, gimnázium, technikum) rendelkezik, így a kapott eredmények ezen társadalmi rétegek etetési szokásait tükrözik főleg, az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező állattartókról (1,3%) kevés információt tudtunk gyűjteni. A megadott irányítószámok alapján az alábbi fő kategóriákba soroltuk a gazdákat: vidéki (V), megyeszékhelyen élő (M) és Budapesten élő (BP), és azt vizsgáltuk, hogy befolyásolja-e az egyes etetési szokásokat az, hogy vidéki vagy nagyvárosi állattartókról van szó. A válaszadóink lakhely szerinti megoszlását az 1. ábra segítségével szemléltetjük.

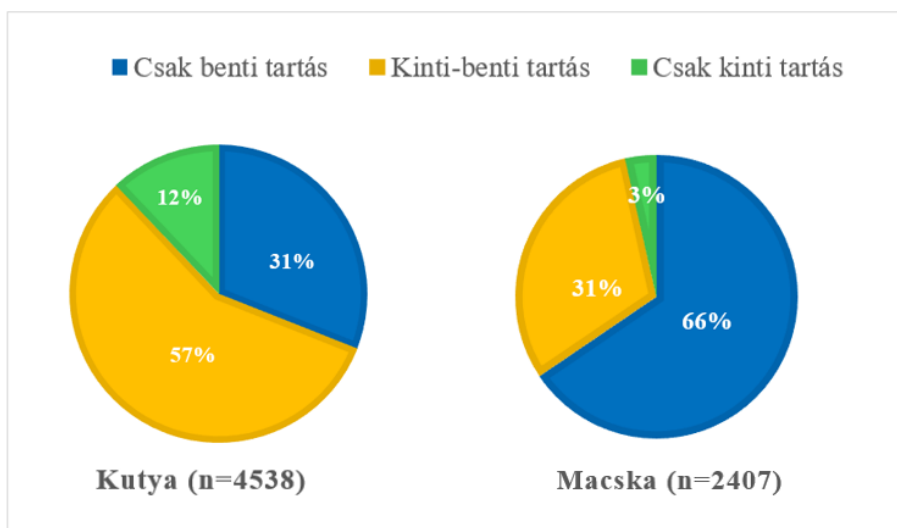
1. ábra: A válaszadók megoszlása a lakhelyük alapján

A beérkező válaszok legnagyobb része (66,6%) vidéki gazdától érkezett, kisebb részben (33,4%) Budapesthez és megyeszékhelyekhez kapcsolódik.

Rákérdeztünk arra is, hogy él-e a háztartásban 6 évesnél fiatalabb kisgyermek vagy 65 évesnél idősebb ember. 542 olyan háztartás volt, ahol él 6 év alatti kisgyermek (7,8%), és 645-ben él 65 év feletti személy (9,3%).

Állattartásra vonatkozó adatok

A válaszadóink 28%-a tart kutyát és macskát is, 46% csak kutyát tart, 26% csak macskát tart. 43% csak egy állatot tart jelenleg, 57% kettő vagy annál több állatot tart. Összesen 4538-an válaszoltak kutyájuk etetésére vonatkozóan (65%), 2407-en pedig macskájuk etetésére vonatkozóan (35%). Azon gazdák, akik kutyát is és macskát is tartanak, inkább a kutyájukra vonatkozóan válaszoltak (1332/1963), én ebből azt a következtetést vonom le, hogy a kutyájukat helyezik inkább előtérbe. A későbbiekben, több kérdésre vonatkozóan is vizsgáljuk a kutya- és macskatartók közti különbségeket. Arra a kérdésre, hogy milyen célból tartja az állatát több választ is megjelölhettek a válaszadók, akiknek a 97,7%-a jelölte be a „Társ, hobbi” válaszlehetőséget, ez azt bizonyítja, hogy a válaszadóink családtagként tekintenek a kutyájukra/macskájukra. Második legtöbbet jelölt az „Őrző-védő” kategória volt 5,5%-kal, sport cél miatt tartást 2,7% jelölte, 2,2% munkakutyát tart, 1,9% volt a tenyészcéllal tartott állatok aránya. Az állat fajtájára vonatkozóan az alábbi válaszokat adták: 51% fajtatiszta kutya, 14% keverék kutya, 29% házi macska, 6% fajtatiszta macska. Az állatok ivarosságát tekintve, 69%-a ivartalanított, 31% nem ivartalanított. 48%-ban kinti-benti, 43%-ban csak benti tartással tartják a gazdák a háziállataikat, csak kinti tartással a válaszadók 9%-a tartja az állatát. A tartási módok gyakoriságát állatfajok szerinti lebontásban 2. ábra mutatja be.

2. ábra: A különböző tartási módok gyakorisága kutyáknál és macskáknál

Kutyák esetében a kinti-benti tartás volt a leggyakoribb, macskák esetében pedig a benti tartással tartott macskák etetésével kapcsolatban érkeztek legnagyobb számban válaszok. A kizárólag kinti tartással tartott macskák alacsony arányát azzal magyaráznám, hogy ezek gazdái azok, akik általánosságban legkevésbé foglalkoznak az állattal, ezért valószínűleg az etetésükre is kisebb hangsúlyt fektetnek, kevesebben töltötték ki a kérdőívünket.

Mivel eteti az állatát?

A kérdésben többszörös választási lehetőséget adtunk a gazdáknak, hogy lássuk azt is, kik azok akik többféle étrendet is kombinálnak, a részletekre azonban nem kérdeztünk rá, nincsenek adataink arra vonatkozóan, milyen arányban, milyen időközökkel, milyen rendszer szerint kombinálják a különböző étrendeket.

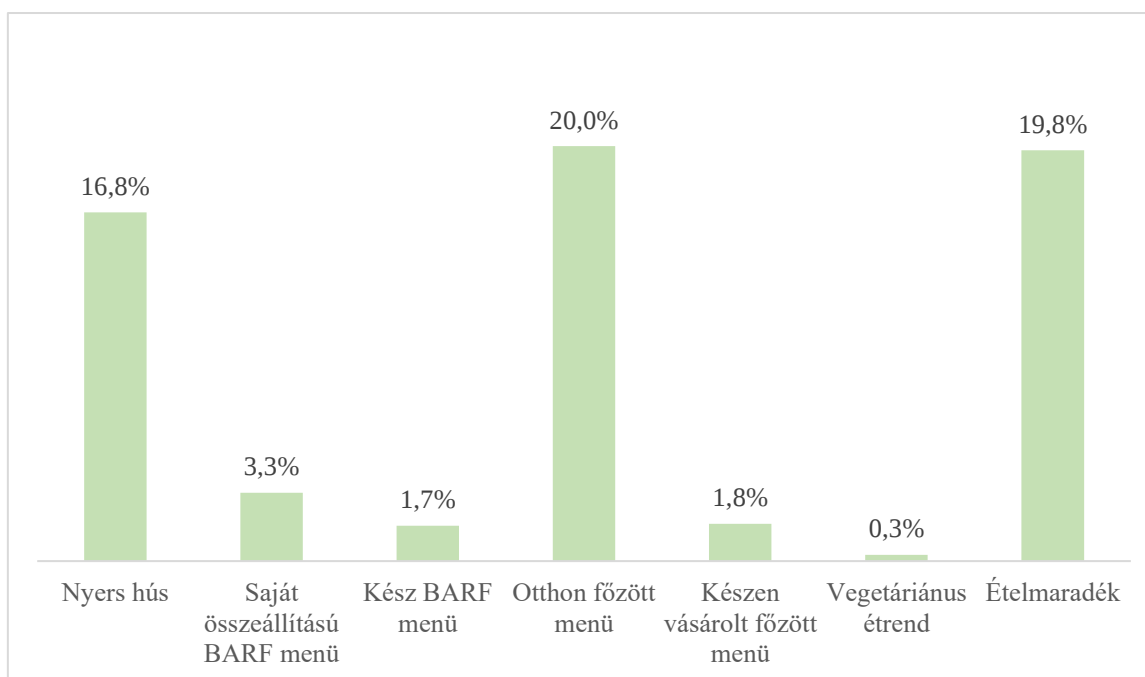
Az etetési irányzatok vizsgálatánál három fő kategóriát állítottunk fel:

- **Hagyományos (H) módon etetőik:** Ebbe a csoportba azon válaszadókat soroltuk, akik száraz táppal és/vagy konzervvel, alutasakos eledellel etetnek, beleértve a speciális állatorvosi tápok is.
- **Nem hagyományos (NH) módon etetőik:** NH étrend közé soroltuk a nyers húst, az otthon készített vagy teljesen vásárolt BARF menüket, az otthon főzött vagy készen vásárolt főzött eledeleket, a vegetáriánus étrendet és ami a saját ételből megmaradt (konyhai maradék). Az egyéb válaszok között gyakran említették a gazdák a rizst, főtt tésztát, zöldségeket, gyümölcsöket, tejtermékeket, felvágottakat stb., ezeket is NH-ként

kategorizáltuk. Azokat, akik különféle NH módokat kombinálnak, szintén ebbe a kategóriába soroltuk.

- **Vegyesen (V) etetők:** A dolgozatomban azon gazdákat tekintjük V etetőknek, akik kombinálják a száraztápokat, konzerveket az alternatív etetési módokkal (beleértve az emberi ételmaradékot is). Azok is a V csoportba kerültek, akik száraztáp/konzerv mellett adnak az előbb említett egyéb táplálékokat is (rizs, zöldség stb.). Voltak olyan gazdák, akik külön kiemelték, hogy bizonyos típusú táplálékot csak ritkán kap a háziállatuk, én azonban ezeket is szigorúan kategorizáltam, és ennek megfelelően például már V kategóriába soroltam be.

Eredményeink szerint a kizárólag H módon etetők aránya 48,5% (3369/6945), kizárólag NH módon etetők aránya 8,3% (576/6945), V etetők aránya 43,2% (3000/6945). Az állatok 88,8%-ánál (6168/6945) szerepelt az étrendben hagyományos száraztáp, a kutyák 85,1%-ánál, a macskák 95,9%-ánál. Az alternatív módok előfordulási gyakoriságát további részletességgel vizsgáltuk, az eredményeinket a 3. ábra mutatja be.

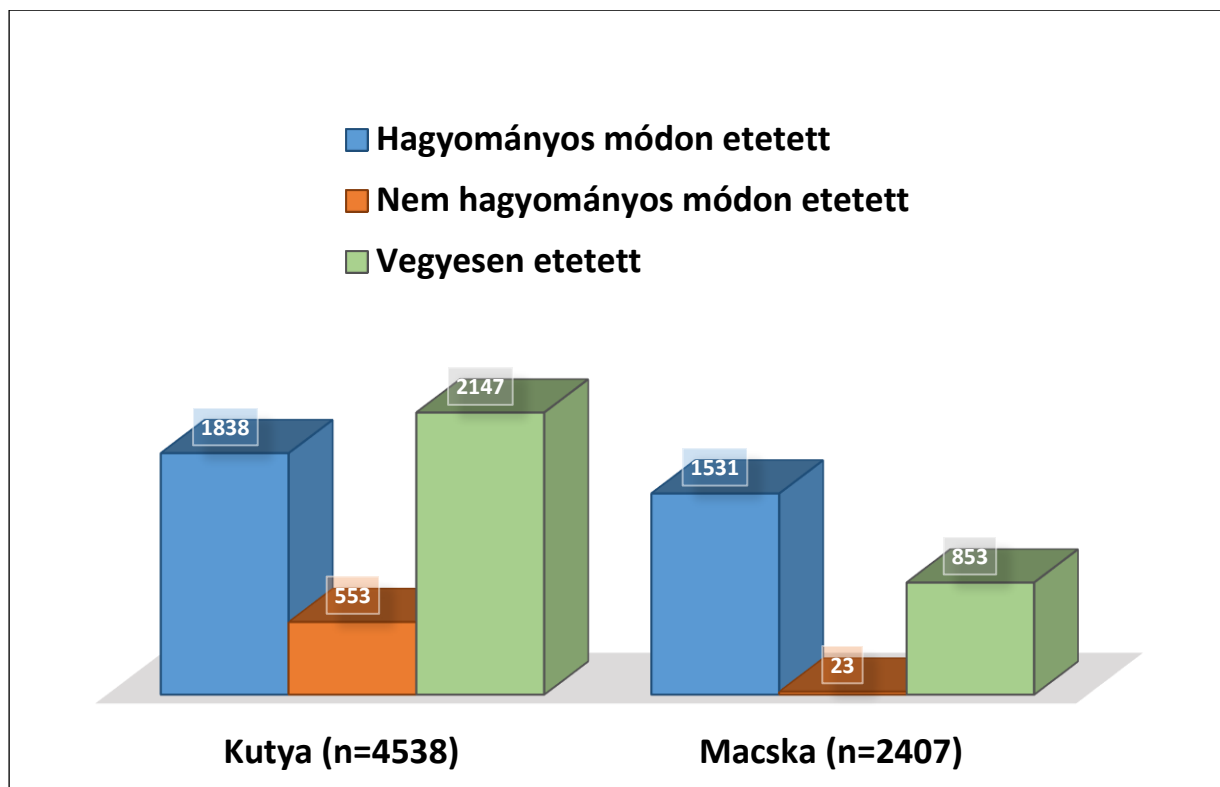
3. ábra: Az alternatív etetési irányzatok előfordulásának gyakorisága

Az alternatív étrendek között a gazdák által otthon főzött étrend (20%) és a nyers húsos etetés (16,8%) volt a leggyakoribb, az alternatív irányzatokhoz soroltuk a saját ételből meghagyott maradék etetését is, ami szintén népszerű a magyar gazdák körében (19,8%). BARF menüt a gazdák 5%-a etet, és inkább a saját összeállítás (3,3%) a jellemző, kevésbé a kész, komplett

menü vásárlása (1,7%). 23 állat esetében (0,3%) jelölték a gazdák a vegetáriánus étrendet, azonban kizárólagosan vegetáriánus étrenden tartott állat nem volt, ebből azt a következtetést vonom le, hogy a magyarországi állattartók többsége (legalább részben) húsevőnek tekinti a kedvencét, és nem szeretné kizárólag növényi alapú étrenden tartani. Kiválogattam azon gazdákat, akiknél szerepelt az állat étrendjében az “Ami megmarad a saját ételünkből” lehetőség, és kerestem az összefüggést a gazdák lakhelyével kapcsolatban. Eredményeink szerint az emberi ételmaradék etetése inkább a vidéki állattartáshoz köthető, a vidéki állattartók 23,3%-a etet ételmaradékot, míg a budapesti gazdáknak csak 8,5%-a. A két állatfaj közti különbségeket vizsgálva, azt kaptam eredményként, hogy az otthoni maradék etetése a kutyásokra inkább jellemző (24,7%), a macskásokra csak kevésbé (10,4%). Kizárólagosan maradéketetésről csak 8 állat esetében számoltak be (ebből 7 kutya, 1 macska), ami biztató eredmény annak tükrében nézve, hogy a konyhai maradékok nem nevezhetők teljes értékű tápláléknak.

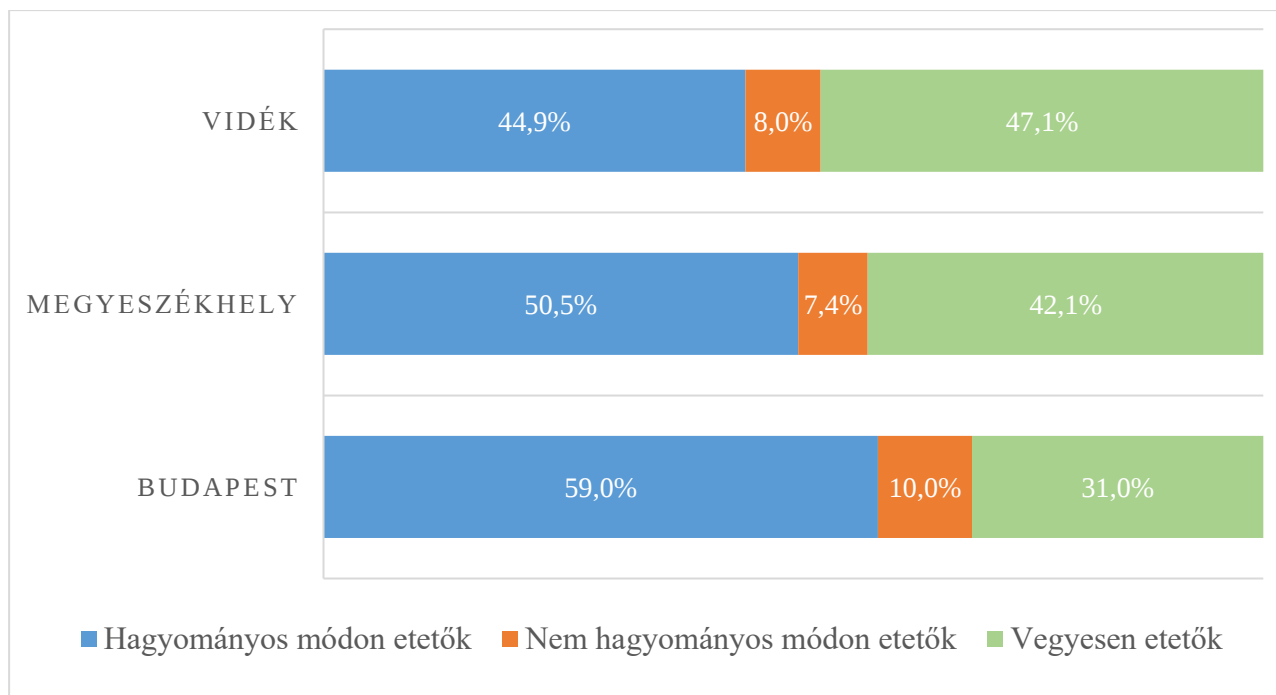
Állatorvosi diétás táppal a gazdák 8,7%-a (605/6945) etet, azonban ebből a 605 válaszból 166 gazda (27%) tartozott a V etetők csoportjába, ami kérdéseket vet fel bennünk arra vonatkozóan, hogy megfelel-e a szigorú, állatorvosi diétás elveknek a vegyes étrend.

A fő etetési irányzatok (H, NH, V) és az állatfaj, a gazdák lakhelye, az állatok tartásmódja közötti összefüggéseket vizsgáltuk Khi-négyzet próba segítségével. Az állatfajok közti különbségeket a 4. ábra segítségével szemléltetem.

4. ábra: A kutyák és macskák közti különbségek az etetési irányzatokat tekintve

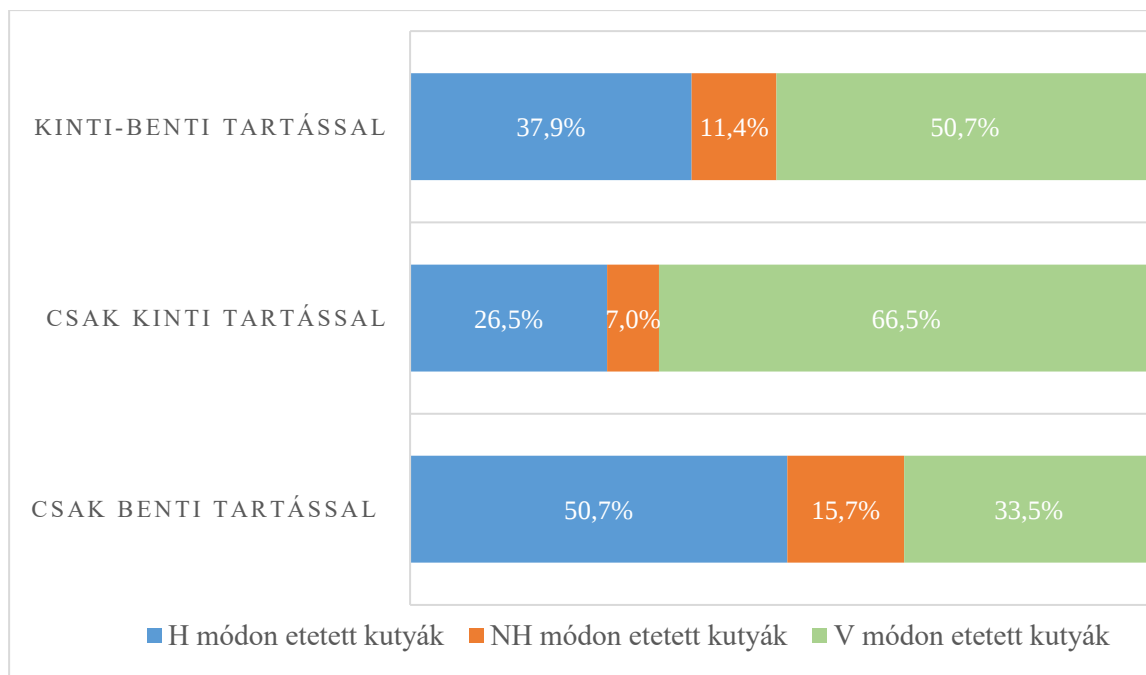
Különbséget feltételeztünk a kutyák és macskák étrendje között, miszerint a kutyák körében magasabb lesz a nem hagyományos étrendek előfordulási aránya, macskák esetében pedig továbbra is a hagyományos irányzat lesz a domináns. Az ábra jól szemlélteti a legfőbb különbségeket, miszerint a macskák esetében a H etetési módok dominálnak (63,6%), a NH módok előfordulása nagyon alacsony (0,1%). Kutyák esetében a vegyes etetési mód a legjellemzőbb (47,3%), a kizárólag hagyományosan etetett kutyák aránya 40,5%, kizárólag alternatív étrend 12,2%-ban jellemző. Statisztikai próbával megvizsgálva kutyák és macskák között szignifikáns eltérést mutattak az etetési csoportok ($p < 0.0001$), tehát a hipotézisünk statisztikailag igazolható. Megállapíthatjuk, hogy a gazdák szeretik kombinálni a hagyományos tápokot a nem-hagyományos táplálékokkal, erre lehetséges magyarázatként szolgálhat az emberi táplálkozáshoz hasonló sokszínűség, változatosság igénye. Sziklai Lili szakdolgozata alapján elmondhatjuk, hogy 2018-ban is népszerű volt a kombinált étrend, a kutyatartók 56%-a alkalmazott vegyes etetési rendet [59].

5. ábra: Az etetési csoportok változása a gazdák lakóhelyével összefüggésben

Az 5. ábra jól szemlélteti a budapesti és vidéki állattartók alkalmazott étrendje közti különbségeket, amelyek statisztikailag szignifikánsnak bizonyultak (Khi-négyzet próba, $p < 0.0001$). Vidéken a vegyes etetés a legjellemzőbb, ez valószínűleg párhuzamba vonható azzal, hogy itt jellemző leginkább a konyhai maradék etetése. Budapesti gazdák esetében a legmagasabb a kizárólagos hagyományos etetés, illetve itt a legmagasabb a kizárólag nem hagyományos módon etetők száma, a vegyes etetés kevésbé jellemző. A megyeszékhelyek jól láthatóan egy átmeneti zónát képviselnek Budapest és vidék között.

A tartási mód és az etetett táplálék közti összefüggést kifejezetten kutyákra vonatkozóan vizsgáltuk, az eredmények az alábbi 6. ábra tartalmazza.

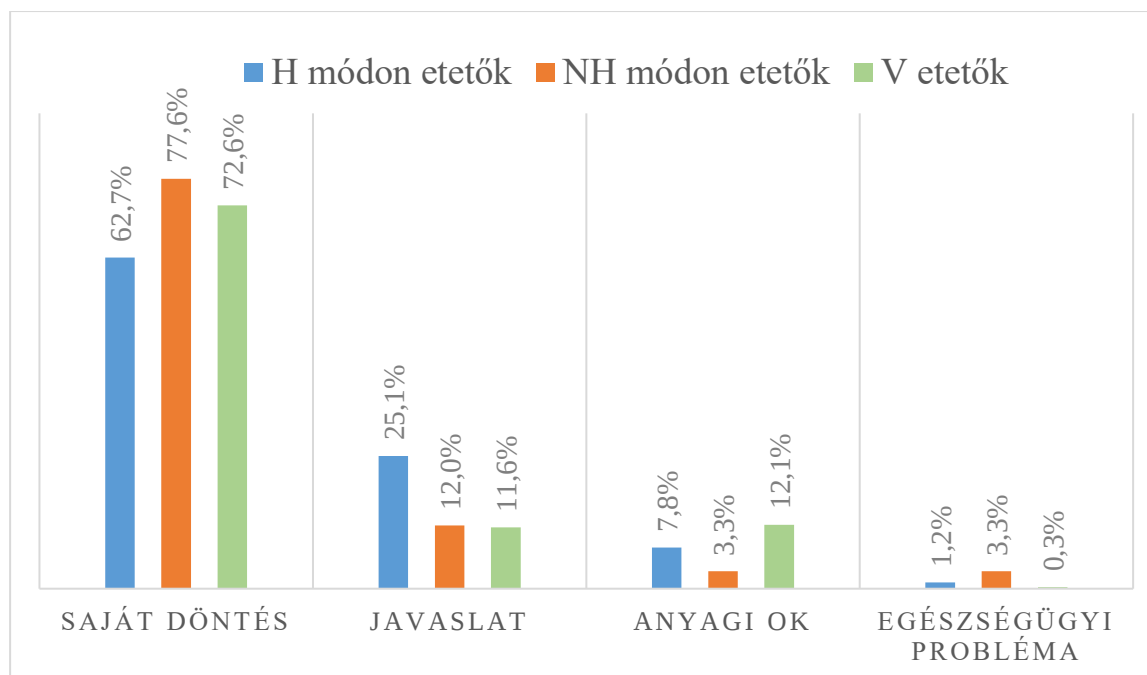
6. ábra: A kutyák tartási módja és az etetési irányzat közti összefüggés

Kutyák esetében az etetési csoportok és a tartási mód összefüggésében statisztikai vizsgálattal igazolható eltéréseket találtunk (Khi-négyzet próba, $p < 0.0001$). Megállapíthatjuk, hogy a benti tartás esetén a hagyományos etetési módok dominálnak (50,7%), míg kinti-benti és csak kinti tartásnál a vegyes etetés a legjellemzőbb. A NH módon etetett kutyák aránya benti tartásnál a legmagasabb (15,7%), kinti tartásnál a legalacsonyabb. Kinti tartás esetén 66,5%-ban a vegyes etetés dominál, ezen V etetett kutyák 52,4%-nak tartalmaz az étrendjük konyhai maradékot is. Egy korábbi szakdolgozatban szignifikánsan igazolható volt, hogy a táppal etetett kutyák csoportjában magasabb a bent tartottak aránya [59]. Ezt a mi válaszaink is megerősítik, mivel a hagyományos etetés a legnagyobb arányban a csak bent tartott kutyáknál fordul elő.

Miért választotta ezt a fajta etetési módot?

A kitöltő gazdáink 68,2%-a (4736/6945) saját döntés alapján választott (azt tartja a kutya/macska számára megfelelőnek, 18,2% (1263/6945) választotta más személy javaslata alapján (állatorvos, dietetikus, tenyésztő, tréner, ismerős, menhely stb. javaslatára), 9,3% (646/6945) anyagi okok miatt (ezt tartja megfizethetőnek). Voltak, akik éltek a nyitott válaszadási lehetőséggel, és egyéb válaszokat írtak, őket igyekeztünk besorolni a főbb kategóriákba. Egy önálló csoportot hoztunk létre azok számára, akik egészségügyi probléma miatt alkalmazzák az adott etetési módot (68/6945), és azok kerültek ide, akik nem említették konkrétan az állatorvosi javaslatot, hanem saját maguk kísérletezték ki, mi vált be az állatuknál (például jelezték, hogy az adott etetési módnak köszönhetően szűnt meg a régóta fennálló

gyomorprobléma, hasmenés, allergiás tünetek stb.). A beérkező válaszok egy kis része (3,3%-a) nem volt egyértelműen besorolható, ezeket az „egyéb” csoport tartalmazza. Az eledel választásban jelentkező különbségeket a H, NH, V csoportok között a 7. ábra szemlélteti.

7. ábra: Miért választotta az alkalmazott étrendet?

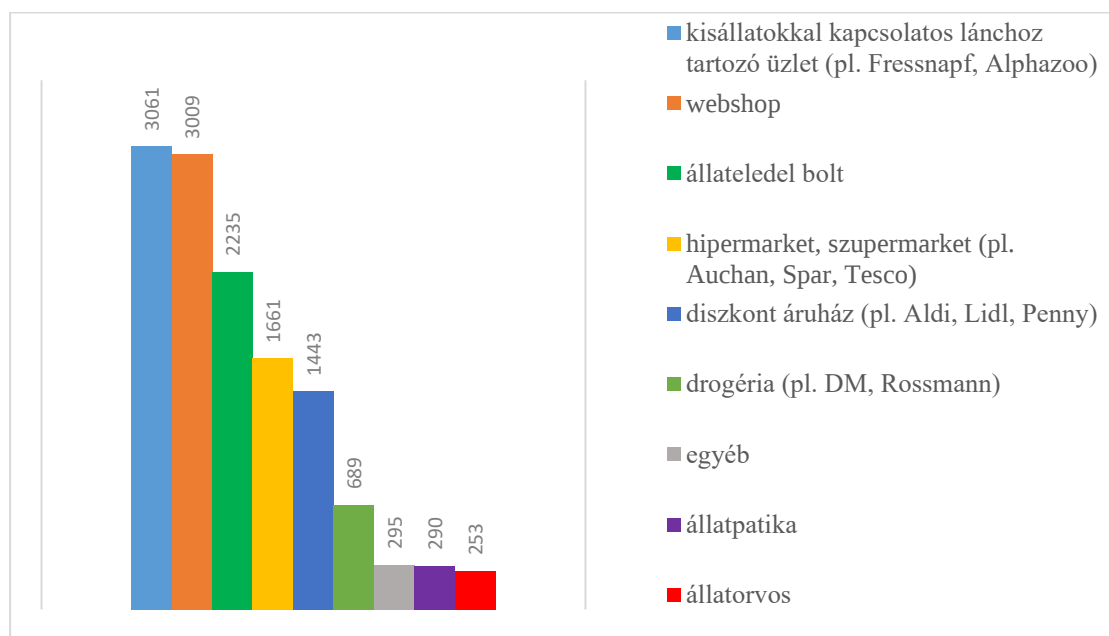
Az választás okát a H, NH, V csoportokban külön vizsgálva, Khi-négyzet próbával igazolható különbségeket találtunk a választás oka és az etetési mód között ($p < 0.0001$). A saját döntés a NH módon etetőknél volt a leghangsúlyosabb, a válaszadóink 77,6% etet alternatív módon azért, mert meggyőződése, hogy az állatának ez a jó. A külföldi szakirodalmakban olvasottak alapján tudjuk, hogy általában a nem hagyományos etetési irányzatok mögött valamiféle táplálkozási előnyt remélnek a gazdák [23]. Az anyagi okok a vegyes etetőknél jelentek meg leginkább (12,1%). (Fontosnak tartom kiemelni, hogy azon V etetők, akik a megfizethetőséget jelölték indoklásként, 67%-ban etettek konyhai maradékot is.) Az egészségügyi probléma miatti választás a három csoport között az alternatív módon etetőknél volt a leggyakoribb, a javaslatra (leggyakrabban állatorvos, tenyésztő) történő etetés leginkább a hagyományos etetési módokhoz köthető. Ebből nem következik az, hogy egészségügyi probléma esetén az alternatív étrendekkel lehet a legjobb eredményt elérni, inkább azt feltételezzük, hogy a NH etetéshez kevésbé kötődik állatorvosi javaslat, ezért akik NH módot választották az egészség javítására, azok saját tapasztalat alapján tették ezt.

A gazdák 13%-a (898/6945) az állatorvos javaslatára alkalmazza az adott etetési módot. Kíváncsiak voltunk, az állatorvosi javaslatra történő etetés milyen arányban jelenik meg H, NH

és V etetők között. Az állatorvosi javaslatok 67,5%-a (607/898) a H etetéshez kapcsolható (ezen belül 44% vonatkozott speciális állatorvosi diétás táplálásra), és csak 5,2% kapcsolható NH etetéshez. (A V etetőket egyértelműen bekegorizálni nem tudjuk, mert nem tudhatjuk pontosan, hogy milyen étrendre vonatkozott az állatorvosi javaslat, de ennek ellenére is jól látható a tendencia, hogy a felmérésben résztvevő gazdáink körében az állatorvosi javaslat inkább a hagyományos tápokra, konzervekre szól.) Ahhoz, hogy teljes képet kapjunk az állatorvosi javaslatokról, célszerű lenne az állatorvosok körében végezni egy részletes felmérést, hogy különböző esetekben milyen etetési módokat javasolnak elsődlegesen.

Hol vásárolja az állateledelt?

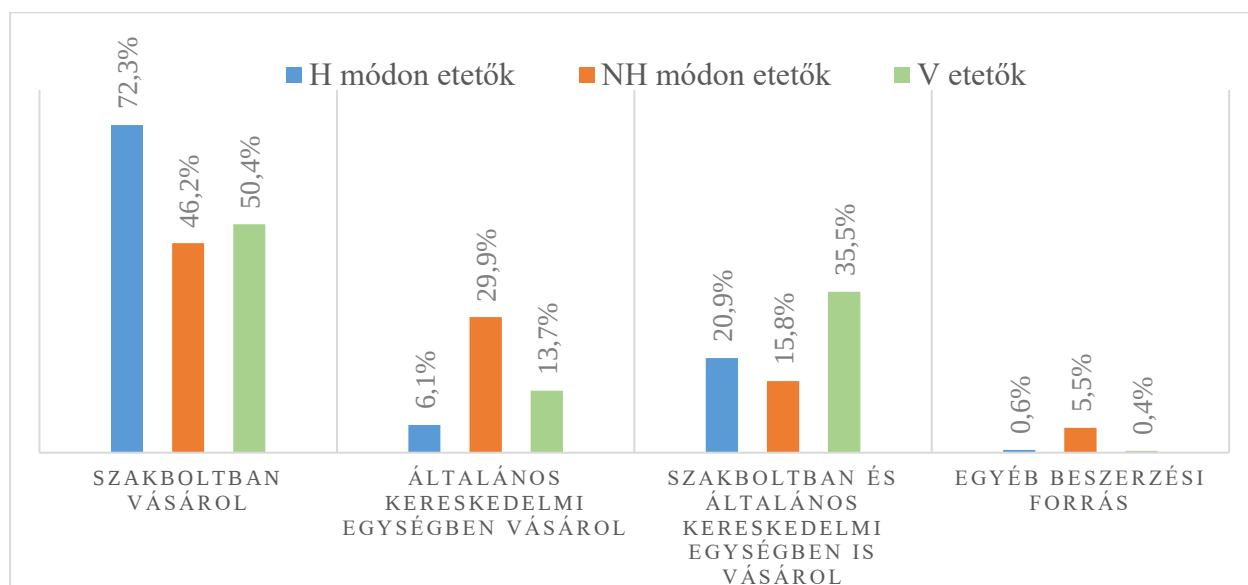
A 8. ábra azt mutatja, hogy hol vásárolják a gazdák az állateledelt, milyen gyakran jelölték meg a különböző opciókat (többszörös választási lehetőség).

8. ábra: Hol vásárolják a gazdák az állateledelt?

A legtöbbet jelölt válaszlehetőség a „kisállatokkal kapcsolatos lánchoz tartozó üzlet (pl. Fressnapf, Alphazoo)” volt (44%), ezt követte a webshop (43%) és az állateledel bolt (32%). Sok gazda vásárol hiper- és supermarketben (pl. Auchan, Spar, Tesco) (24%) vagy diszkont áruházakban (pl. Aldi, Lidl, Penny) (21%), illetve 10%-ban vásárolnak állateledelt drogériákban is (pl. DM, Rossmann). Állatpatikában vásárol 4,1%, állatorvosnál 3,6%. Lehetőség volt egyéb válasz beírására is, egyéb beszerzési forrást a gazdák 4,2%-a említett.

A vásárlási szokásokat 3 fő kategóriába csoportosítottuk az alapján, hogy általános kereskedelmi egységben, szakboltban vagy egyéb helyen vásárolja az eledelt, illetve ezen lehetőségeket kombinálva. Általános kereskedelmi egységhez azon üzleteket soroltuk, ahol a gazdák saját maguknak is vásárolnak (élelmiszerboltok, drogériák), ennek megfelelően ide soroltuk azokat is, akik hentesnél vagy a piacon vásárolnak. Szakbolt kategóriába soroltuk a kisállatos üzleteket, állateledelboltot, állatpatikát, állatorvost, és ide soroltuk a webshopot is. Egyéb kategóriába soroltunk mindent, ami nem volt ezen csoportokba beilleszthető. Ezen csoportosítás alapján készült a 9. ábra, amelyen a H, NH, V etetési irányzatokat követő gazdák külön szerepelnek.

9. ábra: A vásárlási szokások a H, NH, V etetési csoportokkal összefüggésben

Az állattartók jelentős része, 60,7%-a szakboltban vásárol, 11,3% vásárol általános kereskedelmi egységben, 26,7% vásárol vegyesen szakboltban és általános kereskedelmi egységben, és 0,9% egyéb helyeken. Az ábráról leolvasható, hogy a hagyományos táppal, konzervvel, alutasakos eledellel etető gazdák többsége (72,3%) szakboltban vásárol, ezzel együtt azt is feltételezzük, hogy szükség esetén tud segítséget kérni hozzáértő szakembertől (vagy webshop esetén részletes tájékoztatót elolvasni). A NH módon etetőknél az alapanyag beszerzés szintén leginkább (46,2%) szakbolthoz kötött (ellenőrzött BARF csomagok vagy főzött eledelcsomagok vásárlása), illetve gyakran kapcsolódik általános kereskedelmi egységhez, azaz főzött étrendhez vagy BARF menükhöz szükséges alapanyagból emberi fogyasztásra alkalmasat vásárolnak, például nyers húsos etetéshez szükséges húst a boltban csomagolva vagy hentesnél veszik. Wermer Kata nyershúsos etetéssel foglalkozó szakdolgozatot készített 2016-ban, miszerint a nyers hússal etető gazdák többsége (77,6%)

hentestől szerzi be az árut [60]. Ami felvethet aggasztó kérdéseket, az az, hogy a NH módon etetőknél a legmagasabb (5,5%) az egyéb beszerzési források aránya (például nem ellenőrzött alapanyagok használata az állat napi menüjéhez), ami kifejezetten a hőkezelés nélkül etetőknél lehet probléma.

Mik a főbb szempontok az állatok eledelének kiválasztásakor?

A kitöltőinknek 1-5ig terjedő Likert-skálán kellett értékelniük, mit tartanak a legfontosabbnak az eledel kiválasztásakor. A kiértékelés alapja a válaszokra adott pontok átlag volt. Legmagasabb átlagpontoszámot kapta az, hogy „legyen ízletes, az állat szívesen fogyassza” (4,46), „tartalmazzon természetes összetevőket” (4,36), „legyen jó hatással az állat szőrzetének minőségére” (4,35), „fő összetevő hús legyen” (4,27), „legyen jó hatással a bélsár állagára” (4,23). Nem került be a legmagasabbra értékelt szempontok közé a gabonamentesség (3,52) és a megfizethetőség (3,7) sem. Nem volt fontos a gazdák számára az eledel kinézete (2,88), hogy ismert, neves márkától származó legyen (2,50), és az újrahasznosított csomagolás (2,7) sem. Ezek közül öt állítást választottunk ki, és azt vizsgáltuk, hogy az fő etetési csoportok között milyen különbségek mutatkoznak ezen állítások pontozásakor. Az állításokhoz tartozó átlagokat és szórásokat az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat: Az eledel választását befolyásoló tényezők átlag pontszámai és szórásuk a fő etetési csoportokban

	H	NH	V
Fő összetevője hús	4.30 ± 0.97	4.46 ± 1.01	4.20 ± 1.00
Természetes összetevőket tartalmaz	4.41 ± 0.89	4.62 ± 0.90	4.28 ± 0.99
Pozitív hatás a szőrzet minőségére	4.38 ± 0.92	4.51 ± 0.97	4.30 ± 0.98
Az állat szívesen fogyasztja	4.49 ± 0.89	4.31 ± 1.06	4.46 ± 0.92
Megfizethetőség	3.67 ± 1.12	3.55 ± 1.18	3.77 ± 1.13

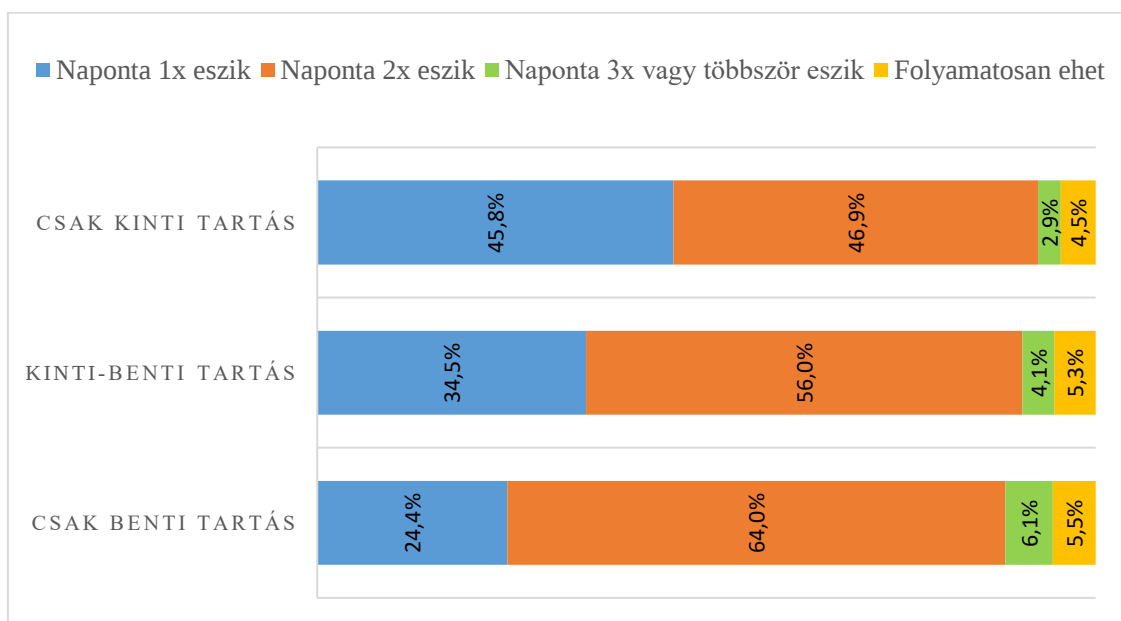
A 1. táblázat alapján elmondható, hogy a hagyományosan etetők csoportjának volt a legfontosabb az, hogy az állata szívesen fogyassza a táplálékot, amit kap. Az alternatív étrendet alkalmazók a legnagyobb hangsúlyt a természetes összetevőkre helyezik, illetve arra, hogy hús legyen a fő összetevő, valamint, hogy az állatuk szőrzetére pozitív hatással legyen az étrend. A megfizethetőséget a vegyes etetők értékelték legmagasabbra, az alternatív etetők a legalacsonyabbra. Érdekes azt is megemlíteni, hogy az alternatív etetőknek kevésbé volt fontos,

az ízletesség, azaz ők nem az állat kedvében szeretnének járni, hanem a lehető legjobban, legegészségesebben, legtermészetesebben szeretnék táplálni. Ezen értékek összeségében nézve azt tükrözik, hogy a gazdák az összetevőket, az ízletességet magasabbra értékelik a megfizethetőséggel szemben, igyekeznek tudatosan választani az étrendet állataiknak, nem pedig az alapján, hogy mi a legolcsóbb. Ez alátámasztható azzal is, hogy a „Miért választotta ezt a fajta etetési módot?” kérdésben csak a válaszadók 9,3%-a említette az anyagi okokat.

Napi etetési rend alakulása

Az etetés napi gyakoriságára vonatkozó kérdésben a kutyákra és macskákra vonatkozó válaszokat külön kategorizáltuk, és vizsgáltuk, hogy van-e eltérés annak tekintetében, hogy csak kinti tartással tartott állatok, vagy bent tartással (is) tartják őket. Kutyák esetében 32,7% naponta egyszer, 57,4% naponta kétszer, 4,6% naponta háromszor vagy annál többször eszik, és 5,3%-a folyamatosan ehethet. Hasonló arányokat tükrözött Sziklai Lili 2018-as szakdolgozata is, miszerint a magyar kutyatartók 53,1%-a naponta kétszer, 39,1% naponta egyszer a fennmaradó 7,5% pedig háromszor vagy annál is többször eteti a kutyáját[59]. Összehasonlítva a saját eredményeinkkel, azt mondhatjuk el, hogy az elmúlt 6 évben a kutyák etetése inkább a napi többszöri etetés irányába tolódott el.

Macskák esetében 1,7% naponta egyszer, 37,8% naponta kétszer, 18,1% naponta háromszor vagy többször, 42,4% folyamatosan ehethet. Tartási móddal összefüggésben a folyamatos etetés inkább a bent tartott macskáknál jellemző (46%), a kizárólag kint tartott macskák esetében a napi kétszeri etetés dominál (67%). A kutyák esetében a tartás módja és az etetés gyakoriságának összefüggését a 10. ábra segítségével mutatjuk be.

10. ábra: Az etetés gyakorisága a tartásmóddal összefüggésben kutyák esetében

Mindhárom tartási mód esetében a napi kétszeri etetés dominál, azonban megfigyelhető, hogy a szigorúan kint tartott kutyák esetében a legmagasabb a napi 1x etetés aránya, ők távolabb élnek a gazdától, ezért ritkábban is kapnak enni. Azon kutyáknál, akik szorosan a gazdával élnek együtt benti tartásban, gyakoribb a naponta 3x vagy annál többszöri / folyamatos etetés. Feltételezhető emögött az emberi táplálkozáshoz igazodás is, miszerint az emberek többször, kisebb adagokban étkeznek, ezért gondolhatják a gazdák, hogy étkezzenek a házikedvenceik is többször.

Milyen gyakran adnak a gazdák jutalomfalatot? Milyen gyakran kapnak az állatok olyan ételt, amit a gazda is eszik?

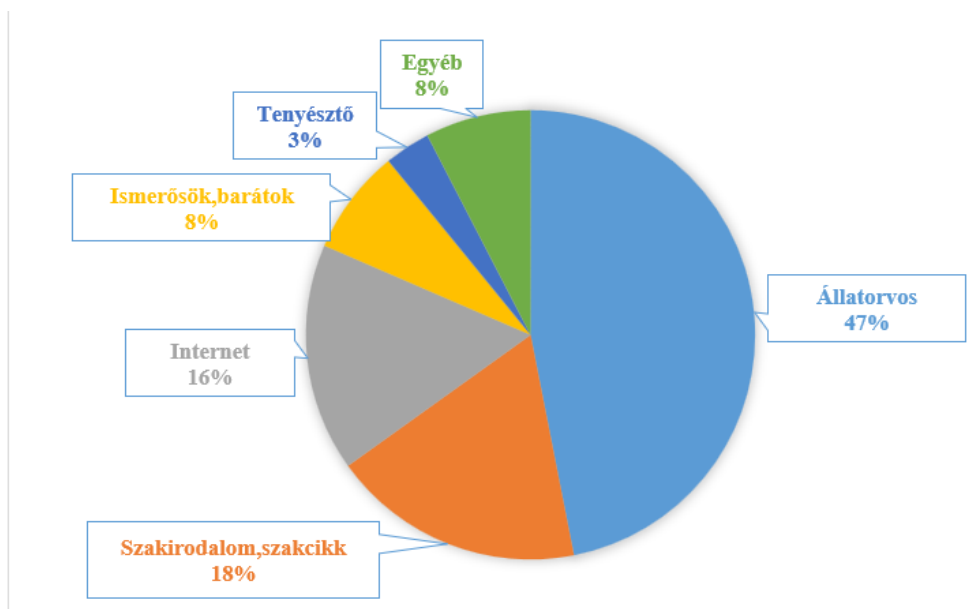
Célkitűzéseink között szerepelt a jutalomfalat osztogatás gyakoriságának a vizsgálata. A feltételezésünk az volt, a kutyák és macskák többsége legalább heti rendszerességgel kap jutalomfalatot. Az eredményeink ezt igazolják is, a kitöltők 96%-a használ jutalomfalatot: 47,2% ad napi rendszerességgel, 29,3 % heti rendszerességgel jutalomfalatot, 19,6% ritkábban ad, és csak 3,8% azon gazdák aránya, akik soha nem adnak. A kutya és macskatartókat külön vizsgálva azt állapítottuk meg, hogy legalább heti rendszerességgel a kutyák 82%-a és macskák 66%-a kap. Azon állatok között, akik soha nem kapnak jutalomfalatot többségben a macskák vannak (69%).

Arra vonatkozóan is kérdeztünk, hogy kap-e a kutya/macska olyan ételt, amit a gazda is eszik, erre a kérdőívünket kitöltők 79,2%-a igennel válaszolt. 20,9% (1452/6945) napi szinten ad a saját tányérjáról falatokat, 58,3% (4049/6945) néha ad, és 20,8% (1444/6945) volt azok aránya, akik soha nem adnak az állatának abból, amit ők is esznek. A macskák 30,4%-a (732/2407) soha nem kap a gazda ételéből, kutyák esetében sokkal alacsonyabb, csak 15,7% (712/4538), tehát kutya és macska között ezen a téren is egyértelmű különbség rajzolódik ki, akárcsak a jutalmazásnál, a macskáknak ritkábban osztogatnak a gazdák tányérról falatkákat. Az emberek és állatok közötti erős kapcsolatot ez is jól jelképezi, hogy a legtöbben megkínálják az állatot jutalommal, vagy néhány falattal, amit ők is esznek, hiszen társként tekintenek az állataikra. A jutalomfalatok és a tányérról osztogatott falatok túlzott, korlátlan osztogatása jelentősen megemelheti a napi energiabevitelt, ezzel hozzájárulhat az elhízáshoz. Fontos lenne, hogy a gazdák ezeket is belekalkulálják a napi adagba. Illetve a saját ételükből „lepottyanó” falatokkal kapcsolatban is fontos lenne a gazdák oktatása, például azzal kapcsolatban, hogy mik azok, amelyek veszélyesek lehetnek a kedvencekre.

Alkalmaz-e rendszeresen vitamin- és ásványianyag-kiegészítést?

A táplálékkiegészítőkre vonatkozó kérdésben több különböző megadott opció közül lehetett választani (vitamin- és ásványianyag-kiegészítés, izületvédő, májvédő, immunerősítő, probiotikum, egyéb). A válaszadók 67% alkalmaz valamely, előbb említett kiegészítőt, 33% jelölte, hogy nem kap az állata a felsoroltak közül semmit. A dolgozatomban a vitamin- és ásványianyag-kiegészítést vizsgáltuk, hogy milyen arányban jelenik meg a különböző étrenden tartott kutyák között. A kutyás válaszadók 43,6%-a (1979/4538) jelezte, hogy kap a kutyája vitamin- vagy ásványianyag-kiegészítést. Csoportok szerinti megoszlásban: H csoport (753/1838) 40%, NH csoport (305/553) 55,2%, V csoport (939/2147) 43,7%. A kizárólag nyers húst, BARF-ot etető gazdák 60%-a ad vitamin- és ásványianyag-kiegészítőt. A hipotézisem beigazolódott, miszerint a vitamin- és ásványianyag-kiegészítést az alternatív módon etető gazdák szignifikánsan többen alkalmazzák, mint a hagyományos táppal etető gazdák (Khi-négyzet próba, $p < 0.0001$). Az NH módon etető gazdák igyekeznek tudatosan összeállítani a menüt, és törekszenek arra, hogy kiegyensúlyozott étrendet biztosítsanak.

Milyen információforrást tart a leghitelesebbnek, ha kutyája/macskája etetéséről van szó?

11. ábra: A gazdák által leghitelesebbnek jelölt etetéssel kapcsolatos információforrások

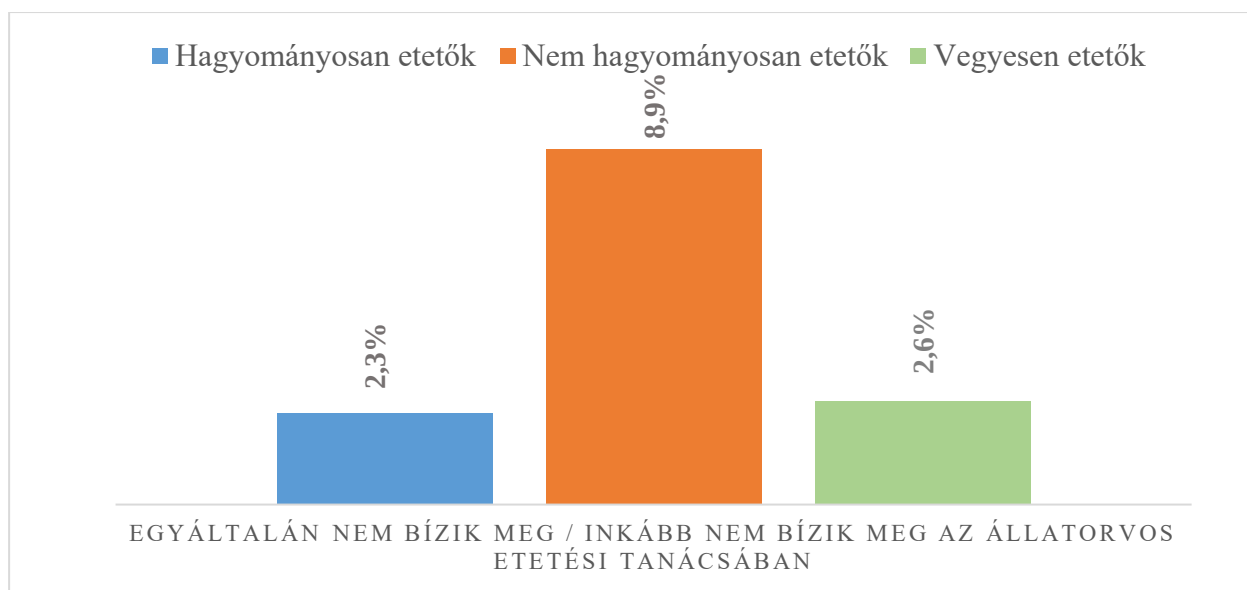
A válaszadók 46,9%-a (3257/6945) az állatorvost tartja a leghitelesebbnek, 18,2%-a (1267/6945) szakirodalmakat, szakcikkeket, 16,4% (1136/6945) az internetes oldalakat (beleértve Facebookos kutyás-macskás fórumokat, az interneten fellelhető etetéssel foglalkozó cikkeket vagy állateledelgyártók weboldalait), 7,6% (527/6945) a tenyésztőket, 3,3% (230/6945) ismerősök, barátok véleményét, a fennmaradó 7,6% egyéb választ adott. (11. ábra) Az, hogy az állatorvos és a szakirodalmak, szakcikk a gazdák többségének a legmegbízhatóbb források, bizakodásra ad okot, azonban várakozásainknak megfelelően magas a leginkább az internetben megbízó gazdák aránya. Az internet nagyon hasznos lehet az etetési információk gyűjtéséhez, de mindenképpen figyelni kell arra a gazdáknak, hogy tudományosan megalapozott forrásokból tájékozódjanak.

Az állatorvos etetési tanácsa

Az adatgyűjtésünk részét képezte az is, hogy a gazdák szemszögéből felmérjük a magyar állatorvosok etetési tanácsadását. A kitöltőink válaszai alapján azt mondhatjuk, hogy a gazdák többségében (86,6%) nyitottak az etetési tanácsokra. A kutatásunkból azt derült ki, hogy a gazdák 57,8%-a (4014/6945) kap etetésre vonatkozó tanácsokat az állatorvosától (a macskás gazdák 54,3%-a, kutyás gazdák 59,6%-a). A válaszadóink 10,4%-a (721/6945) válaszolta azt,

hogy nem kap etetési tanácsot, de nyitott lenne rá. Ezen gazdák mint célközönség, egy új feladatot is adnak az állatorvosoknak, hogy fejlesszék takarmányozástani szaktudásukat és beépítsék a praxisukba az etetéssel kapcsolatos konzultációkat.

A válaszadóink értékelték az állatorvos szaktudását az etetésre vonatkozóan. 82% azt nyilatkozta, hogy maximálisan megbízik/inkább megbízik az állatorvos etetési tanácsában, 14% számára semleges, és csak 3% (207/6945) mondta azt, hogy „Egyáltalán nem bízom meg/Inkább nem bízom meg az állatorvos etetési tanácsában.” Kiválogattam ezt a 207 gazdát, és azt vizsgáltam, hogy mely etetési csoportokhoz tartoznak: 51 NH módon etető, 78 H módon etető, 78 V etető, és megvizsgáltam, hogy az egyes csoportok létszámára vonatkoztatva milyen arányban vannak jelen az állatorvos etetési tanácsaiban nem bízó gazdák. Ezzel kapcsolatos hipotézisünk az volt, hogy a NH etetők körében lesz a legmagasabb azon gazdák aránya, akik nem bíznak meg az állatorvos etetési tanácsában, és ezt igazolják is az eredményeink. Az eredményeket az alábbi ábrával szemléltetem (12. ábra).

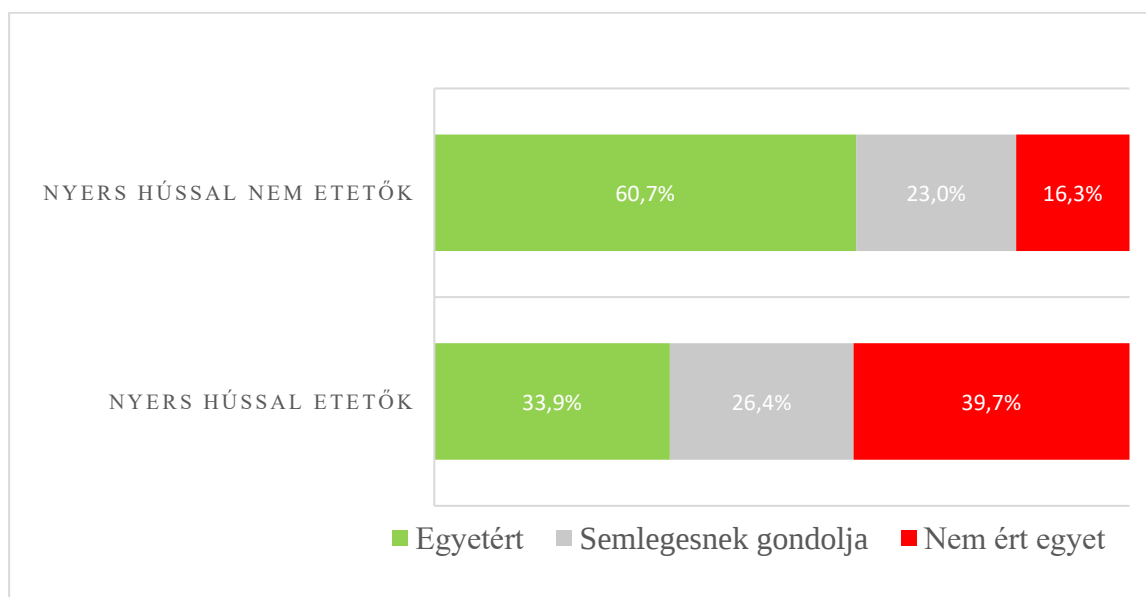

12. ábra: A különböző etetési csoportokban azon gazdák aránya, akik nem bíznak meg az állatorvos etetési tanácsában

Vélemények a nyers húsos etetés egészségügyi kockázatairól

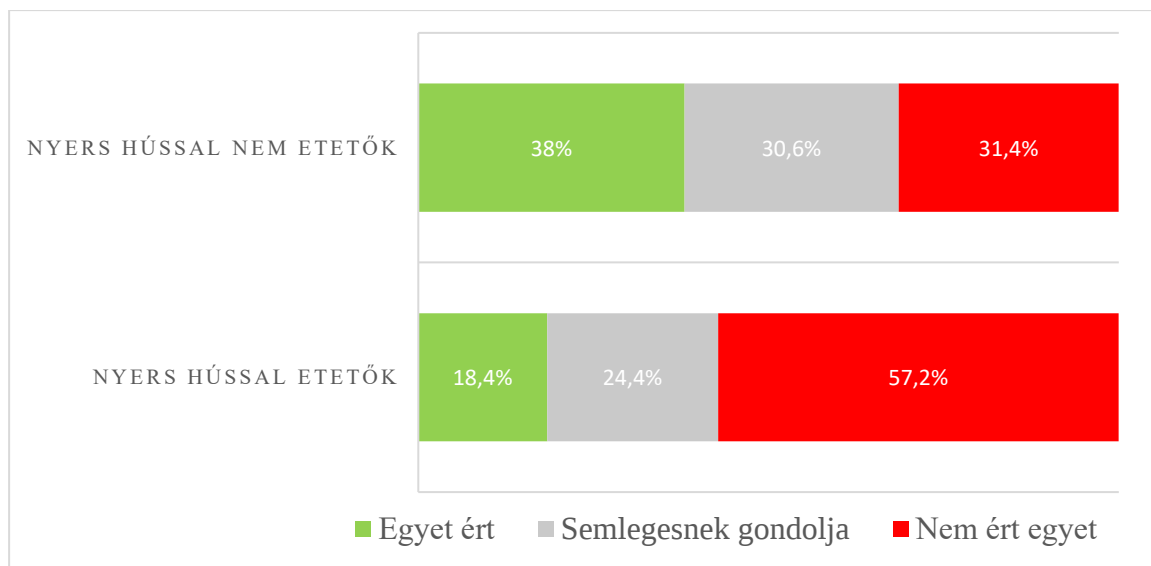
A külföldi kutatások alapján a nyers húson alapuló etetési irányzatok népszerűsödését feltételeztük, ezért fontosnak tartottuk, hogy a nyers húsos etetés egészségügyi kockázataira vonatkozóan is szerepeljen kérdés az kérdőívünkben. A dolgozatomban azt elemezzük,

ennyire értenek egyet a gazdák az alábbi két állítással: „A nyers hús etetése hordozhat veszélyeket az állatra nézve.” és a „Nyers hús etetése hordozhat veszélyeket az állat környezetében élő emberekre nézve.” A válaszadó gazdáinkat két csoportra osztottuk az alapján, hogy szerepel-e nyers hús az állataik étrendjében: nyers hússal etetők (1426/6945) és nyers hússal nem etetők (5519/6945). A nyersétel állatokra érintő veszélyeire vonatkozó véleményeket a 13. ábra mutatja be.

13. ábra: „A nyers hússal etetés hordozhat veszélyeket az állatra nézve.”

Hozzá kapcsolódó hipotézisünk az volt, azon gazdák, akik állatainak az étrendjében szerepel a nyers hús, kevésbé értenek egyet azzal az állítással, hogy a nyers hús lehet egészségügyi kockázati tényező az állatokra nézve, mint azok, akik nem etetnek nyers hússal. A nyers húst etető válaszadók 39,7%-a (566/1426) nem ért egyet az állításunkkal, a nyers hússal nem etetők között csak 16,3% (901/5519) nem ért egyet. Jól látható a két csoport közti különbség, akik nyers hússal etetnek, sokkal kevésbé tartják veszélyesnek az állatra nézve.

14. ábra: „A nyers hús etetése hordozhat veszélyeket az állat környezetében élő emberre nézve.”

Azzal, hogy a nyersétel lehet veszélyes az emberre nézve a nyers hússal etetők 57,2%-a (815/1426) nem ért egyet, a nyers hússal nem etetők 31,4%-a (1733/5519) nem ért egyet. (14. ábra) Itt is jól látható a különbség a két csoport között, a nyers hússal etetők inkább nem értenek egyet. Összehasonlítva az állatra vonatkozó és az emberre vonatkozó veszélyek megítélését, meglepően tapasztaltuk, hogy összességében a válaszadóink kevésbé értenek egyet azzal, hogy a nyers hús lehet potenciális veszélyforrás saját magukra nézve, és magasabb egyetértés volt abban, hogy lehet veszélyes az állatra nézve.

Azt is vizsgáltuk, hogy milyen azon háztartások aránya, ahol nyers hússal etetnek és élnek a nyers húshoz kapcsolható zoonotikus betegségek szempontjából rizikócsoportba tartozó személyek (6 év alatti kisgyermek, 65 év feletti idős személy), illetve ezen háztartásokban mit gondolnak a nyers hús okozta emberi megbetegedésről. A nyers hússal etető háztartások 10,7%-ában (157/1462) él kisgyermek, 13,5%-ában (197/1462) él 65 év feletti személy. Azon kisgyermekes háztartásokban, ahol nyers húst etetnek az állattal 22,3% (35/157) egyetért, 58% (91/157) nem ért egyet. Azon gazdák, akik idős személlyel élnek együtt 16,8%-ban (33/197) egyetértenek, 57,4%-ban (113/197) nem értenek egyet. A kapott eredmények alapján elmondhatjuk, hogy viszonylag alacsony azon háztartások aránya, ahol nyers hússal etetnek, és élnek rizikópáciensek, azonban ezen háztartásokban is alacsony azok aránya, akik egyetértenek a veszélyekkel (két rizikócsoportot egymás mellett vizsgálva, a kisgyermekesek közt nagyobb az egyetértés, mint az idős emberrel élők között), ezen csoportokban is többségében vannak azok, akik nem értenek egyet azzal, hogy a nyers hús lehet veszélyes az emberre, azaz a nyers

húsos etetés veszélyeire nem figyelnek oda kiemelten. Ez az eredmény megegyezik annak az olasz felmérésnek a tapasztalataival, amit a nyers etető kutyatulajdonosok között végeztek, ott a nyersetető háztartások 28%-ában volt rizikós életkorú személy, azonban csak nagyon kevés kitöltő volt ismeretében az egészségügyi kockázatoknak [18].

Az adatgyűjtésünk egyéb kérdéskörei

Az adatgyűjtésünk további izgalmas témákkal is foglalkozik, mint például az sportoló állatok és az etetési szokások összefüggése, az etetés összefüggése az állat egészségügyi problémáival, az emberi étrend és a kutya egészséges táplálása közti kapcsolat, vagy a manapság egyre többet látott túlsúlyos állatok etetési szokásai. A szakdolgozatom keretein belül ezen összefüggések vizsgálatával már nem foglalkozom részletesen, de fontosnak találom ezeket is kiemelni, mint a jövőben figyelmet érdemlő kutatási területek. A saját kutatásunk nem foglalkozik részletesen a testkondíció megítélésével, és nem áll rendelkezésünkre pontos adat a magyarországi társállatok elhízottságára vonatkozóan, azonban a mi jelenlegi, felületes vizsgálatainkból azt szűrtük le, hogy a magyar gazdák jelentős része tudatában van annak, hogy az elhízásnak lehetnek egészségre gyakorolt negatív hatásai. Azzal az állítással, miszerint „Az elhízás esztétikai probléma, nem jelent egészségügyi veszélyt az állatra.” a válaszadóink 85%-a nem ért egyet vagy inkább nem ért egyet. Biztató eredményként említeném azt is, hogy azon gazdák, akik bevallják/felismerik, hogy túlsúlyos az állatuk, többségben (68,3%) szeretnének többet tudni tudni a témáról, hogy mi lenne az ideális testsúly a kutyájuknak/macskájuknak és ezt hogyan lehet elérni/fenntartani.

5. Összefoglalás

A magyar kutyák és macskák túlnyomó többségének tartalmaz száraztápot az étrendje, macskák esetében a kizárólag hagyományos etetési irányzatok dominálnak, a kutyás gazdák viszont leginkább kombinálni szeretik a hagyományos eledeleket egyéb, nem hagyományos táplálékkal. A kizárólag alternatív módon etetett kutyák (12,2%) legnagyobb arányban a budapesti gazdákhoz tartoznak, és inkább benti tartás jellemzi őket. Alternatív etetési módok között a gazda által összeállított főzött menü, a saját konyhai maradék etetése és a nyers hús etetése volt a legnépszerűbb. Konyhai maradék etetése főként a vidéki állattartókhoz köthető, inkább kutyáknál szerepel az étrendben, macskáknál kevésbé jellemző.

A gazdák többsége saját döntés miatt etet a választott étrenddel, mert ezt tartja a kutya macska számára megfelelőnek, ez leghangsúlyosabb az alternatív módon etetőknél. Az állatorvosi

javaslatra történő etetés inkább a hagyományos etetéshez köthető. A megfizethetőség nem elsődleges szempont, leginkább a vegyes etetőknél jelenik meg, és valószínűleg a házikoszt etetésével hozható összefüggésbe. Az eledelválasztást befolyásoló tényezők értékeléséből az látszik, hogy a gazdák az összetevőkre koncentrálnak, fontosnak tartják az egészségre gyakorolt pozitív hatásokat, kevésbé befolyásol a költség és alig befolyásolja őket a márka. A hagyományos módon etetőknél az ízletesség a legmagasabb pontszámmal értékelt, az alternatív módon etetők előtérbe helyezik a természetes összetevőket az ízletességgel szemben.

A jutalomfalat osztogatása és a saját ételből adott falatok is nagy arányban jellemzőek a magyar gazdákra, a kutyásokra nagyon magas arányban, a macskásokra kevésbé, de többségében ők is megkínálják a macskájukat jutalomfalatokkal. A válaszadóink többsége használ valamilyen étrendkiegészítőt, a vitamin- és ásványianyag-kiegészítést tekintve legmagasabb az aránya a nem hagyományosan etető gazdák csoportjában, ezzel is alátámaszthatjuk, hogy odafigyelnek a házikedvenceikre.

A magyar állattartók általánosságban nézve megbíznak az állatorvos etetési tanácsában, és nyitottak az etetési tanácsokra. Azon állattartók, akik nem bíznak meg az állatorvos etetési tanácsában, leginkább a nem hagyományos módon etetők közé tartoznak. Ez egy jó lehetőséget ad az állatorvosoknak arra, hogy részt vegyenek a takarmányozási útmutatásban, segítsék tanácsokkal a gazdákat és kijavítsák az etetési rutinban fellépő hibákat. Továbbá rámutat annak a fontosságára, hogy erősítsék a nem hagyományos módon etető gazdákkal a kommunikációjukat, segítsék az alternatív étrendek megfelelő alkalmazását, hiszen bennük a legnagyobb a bizalmatlanság.

Mivel népszerű a nyers húsos etetés, ezért fontosnak tartom azt is kiemelni, hogy azon gazdák, akik nyers hússal etetnek, nagy arányban (39%) nem értenek egyet azzal, hogy a nyers húsos etetés lehet veszélyes az állataikra nézve, és még ennél is többen vannak, akik nincsenek tisztában azzal, hogy a nyers hús hordozhat veszélyeket az állat környezetében élő emberre (57%).

Az általunk végzett adatgyűjtésnek vannak korlátai. Az egyik fő limitáló tényező az volt, hogy a kérdőív válaszadói önkéntes alapon töltötték ki a kérdőívet, ha érdekelte őket a kutyák és macskák etetésével kapcsolatos téma. Feltételezhető, hogy olyan állattartók szántak időt a kitöltésre, akik például szorosabban kötődnek a kutyájukhoz/macskájukhoz, tudatosabbak és elkötelezettebbek a kedvenceik etetése terén. Nem valószínű, hogy adataink a teljes magyar állattartó keresztmetszetet tükrözik. Szakdolgozatom lezárásaként szeretném hangsúlyozni,

hogy az etetési szokások jelentősen hozzájárulhatnak a társállatok egészségéhez jó és rossz irányba is. Ahhoz, hogy a gazdáknak segítséget tudjunk nyújtani a jó irány kiválasztásához, ismernünk kell az aktuális etetési trendeket. Eredményeink jól körvonalazzák a magyar etetőtálak tartalmát és az állattartók motivációit, a jövőben ezek alapján tudunk a fontosnak tűnő részletekre fókuszáló adatgyűjtéseket tervezni.

6. Irodalomjegyzék

1. We Are Family: Viewing Pets as Family Members Improves Wellbeing: Anthrozoös: Vol 32, No 4. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08927936.2019.1621516>. Accessed 23 Oct 2024
2. (2015) Survey: Dog owners have difficulty choosing pet food. In: PetfoodIndustry. <https://www.petfoodindustry.com/pet-food-market/article/15461532/survey-dog-owners-have-difficulty-choosing-pet-food>. Accessed 1 Nov 2024
3. FEDIAF Annual Report 2024. https://europeanpetfood.org/wp-content/uploads/2024/06/FEDIAF-Annual-Review-2024_Online.pdf. Accessed 19 Oct 2024
4. Varga G, Gyuris F, Kubinyi E (2023) Társállattartás Magyarországon a 19. századtól napjainkig. Ter Stat 63:659–682. <https://doi.org/10.15196/TS630601>
5. Medián (2018) Kutyamenhelyek lakossági megítélése és tényleges működése. <https://www.cofidis.hu/media/median-kutatas-prezentacio-1002.pdf>. Accessed 26 Oct 2024
6. Vetter S, Vizi V, Ózsvári L (2021) A magyarországi kutyatartási szokások a COVID-19- világjárványban – 2021-es országos reprezentatív felmérés előzetes eredményei
7. Kubinyi E, Varga G (2023) Társállattartás Magyarországon 2022-es reprezentatív felmérés alapján. In: Tanulmányok az ember és állat kapcsolat értelmezéséhez. Antrozoológiai könyvek. pp 88–100
8. Komjáti S, Ózsvári L, Vetter S (2023) Állattartási szokások és az állattartók motivációi Magyarországon. Magyar Allatorvosok Lapja 211–221. <https://doi.org/10.56385/magyallorv.2023.04.211-221>
9. Sanderson SL (2021) Pros and Cons of Commercial Pet Foods (Including Grain/Grain Free) for Dogs and Cats. Vet Clin North Am Small Anim Pract 51:529–550. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2021.01.009>
10. FEDIAF (2019) History of pet food manufacturing https://europeanpetfood.org/wp-content/uploads/2022/02/FEDIAF_History_of_pet_food_manufacturing_.pdf Accessed 21 Oct 2024
11. Prata JC (2022) Survey of Pet Owner Attitudes on Diet Choices and Feeding Practices for Their Pets in Portugal. <https://www.mdpi.com/2076-2615/12/20/2775>. Accessed 19 Oct 2024
12. Parr JM, Remillard RL (2014) Handling Alternative Dietary Requests from Pet Owners. Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice 44:667–688. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2014.03.006>

13. Freeman L, Becvarova I, Cave N, MacKay C, Nguyen P, Rama B, Takashima G, Tiffin R, van Beukelen P, Yathiraj S (2011) WSAVA Nutritional Assessment Guidelines. *Journal of Feline Medicine and Surgery* 13:516–525. <https://doi.org/10.1016/j.jfms.2011.05.009>
14. Dodd S, Cave N, Abood S, Shoveller A-K, Adolphe J, Verbrugghe A (2020) An observational study of pet feeding practices and how these have changed between 2008 and 2018. *Veterinary Record* 186:643–643. <https://doi.org/10.1136/vr.105828>
15. Weese JS, Rousseau J, Arroyo L (2005) Bacteriological evaluation of commercial canine and feline raw diets. *The Canadian Veterinary Journal* 46:513
16. Dillitzer N, Becker N, Kienzle E (2011) Intake of minerals, trace elements and vitamins in bone and raw food rations in adult dogs. *Br J Nutr* 106 Suppl 1:S53-56. <https://doi.org/10.1017/S0007114511002765>
17. Hoummady S, Fantinati M, Maso D, Bynens A, Banuls D, Santos NR, Roche M, Priymenko N (2022) Comparison of canine owner profile according to food choice: an online preliminary survey in France. *BMC Veterinary Research* 18:163. <https://doi.org/10.1186/s12917-022-03258-9>
18. Morelli G, Bastianello S, Catellani P, Ricci R (2019) Raw meat-based diets for dogs: survey of owners' motivations, attitudes and practices. *BMC Vet Res* 15:74. <https://doi.org/10.1186/s12917-019-1824-x>
19. Freeman LM, Chandler ML, Hamper BA, Weeth LP (2013) Current knowledge about the risks and benefits of raw meat-based diets for dogs and cats. *J Am Vet Med Assoc* 243:1549–1558. <https://doi.org/10.2460/javma.243.11.1549>
20. Kölle P, Schmidt M (2015) BARF (Biologisch Artgerechte Rohfütterung) als Ernährungsform bei Hunden. *Tierarztl Prax Ausg K Kleintiere Heimtiere* 43:409–419. <https://doi.org/10.15654/TPK-150782>
21. Morgan SK, Willis S, Shepherd ML (2017) Survey of owner motivations and veterinary input of owners feeding diets containing raw animal products. *PeerJ* 5:e3031. <https://doi.org/10.7717/peerj.3031>
22. O'Halloran C, Cerna P, Barnicoat R, Caney SM, Gunn-Moore DA (2024) How and why pet cats are fed the way they are: a self-reported owner survey. *Journal of Feline Medicine and Surgery* 26:1098612X231209894. <https://doi.org/10.1177/1098612X231209894>
23. Carter RA, Bauer JE, Kersey JH, Buff PR (2014) Awareness and evaluation of natural pet food products in the United States. *J Am Vet Med Assoc* 245:1241–1248. <https://doi.org/10.2460/javma.245.11.1241>
24. Lyu T, Liu G, Zhang H, Wang L, Zhou S, Dou H, Pang B, Sha W, Zhang H (2018) Changes in feeding habits promoted the differentiation of the composition and function of gut microbiotas between domestic dogs (*Canis lupus familiaris*) and gray wolves (*Canis lupus*). *AMB Express* 8:123. <https://doi.org/10.1186/s13568-018-0652-x>
25. Axelsson E, Ratnakumar A, Arendt M-L, Maqbool K, Webster MT, Perloski M, Liberg O, Arnemo JM, Hedhammar Å, Lindblad-Toh K (2013) The genomic signature of dog domestication reveals adaptation to a starch-rich diet. *Nature* 495:360–364. <https://doi.org/10.1038/nature11837>

26. van Bree FPJ, Bokken GCAM, Mineur R, Franssen F, Opsteegh M, van der Giessen JWB, Lipman LJA, Overgaauw PAM (2018) Zoonotic bacteria and parasites found in raw meat-based diets for cats and dogs. *Vet Rec* 182:50. <https://doi.org/10.1136/vr.104535>
27. Lenz J, Joffe D, Kauffman M, Zhang Y, LeJeune J (2009) Perceptions, practices, and consequences associated with foodborne pathogens and the feeding of raw meat to dogs. *The Canadian Veterinary Journal* 50:637
28. Finley R, Ribble C, Aramini J, Vandermeer M, Popa M, Litman M, Reid-Smith R (2007) The risk of salmonellae shedding by dogs fed Salmonella-contaminated commercial raw food diets. *The Canadian Veterinary Journal* 48:69
29. Connolly KM, Heinze CR, Freeman LM (2014) Feeding practices of dog breeders in the United States and Canada. *J Am Vet Med Assoc* 245:669–676. <https://doi.org/10.2460/javma.245.6.669>
30. Michel KE (2006) Unconventional diets for dogs and cats. *Vet Clin North Am Small Anim Pract* 36:1269–1281, vi–vii. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2006.08.003>
31. Vendramini THA, Pedrinelli V, Macedo HT, Zafalon RVA, Risolia LW, Rentas MF, Macegoza MV, Gameiro AH, Brunetto MA (2020) Homemade versus extruded and wet commercial diets for dogs: Cost comparison. *PLoS One* 15:e0236672. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0236672>
32. Pedrinelli V, Gomes M de OS, Carciofi AC (2017) Analysis of recipes of home-prepared diets for dogs and cats published in Portuguese. *Journal of Nutritional Science* 6:e33. <https://doi.org/10.1017/jns.2017.31>
33. Dodd SAS, Cave NJ, Adolphe JL, Shoveller AK, Verbrugghe A (2019) Plant-based (vegan) diets for pets: A survey of pet owner attitudes and feeding practices. *PLOS ONE* 14:e0210806. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0210806>
34. Bosch G, Hagen-Plantinga EA, Hendriks WH (2015) Dietary nutrient profiles of wild wolves: insights for optimal dog nutrition? *British Journal of Nutrition* 113:S40–S54. <https://doi.org/10.1017/S0007114514002311>
35. Brown W (2009) Nutritional and ethical issues regarding vegetarianism in the domestic dog. *Recent Advances in Animal Nutrition in Australia* 17:137–143
36. FEDIAF (2017) Are Vegetarian Diets for Cats and Dogs Safe? https://europeanpetfood.org/wp-content/uploads/2022/02/fediaf_Vegetarian_diets_4_1.pdf. Accessed 27 Oct 2024
37. Morris JG (2002) Idiosyncratic nutrient requirements of cats appear to be diet-induced evolutionary adaptations. *Nutr Res Rev* 15:153–168. <https://doi.org/10.1079/NRR200238>
38. Knight A, Leitsberger M (2016) Vegetarian versus Meat-Based Diets for Companion Animals. *Animals* 6:57. <https://doi.org/10.3390/ani6090057>
39. Fascetti AJ, Delaney SJ, Larsen JA, Villaverde C (2023) *Applied Veterinary Clinical Nutrition*, 2nd ed. Wiley-Blackwell
40. Becker N, Dillitzer N, Sauter-Louis C, Kienzle E (2012) Feeding of dogs and cats in Germany. *Tierarztl Prax Ausg K Kleintiere Heimtiere* 40:391–397
41. Laflamme DP, Abood SK, Fascetti AJ, Fleeman LM, Freeman LM, Michel KE, Bauer C, Kemp BLE, Doren JRV, Willoughby KN (2008) Pet feeding practices of dog and cat owners

in the United States and Australia. *J Am Vet Med Assoc* 232:687–694. <https://doi.org/10.2460/javma.232.5.687>

42. Schleicher M, Cash SB, Freeman LM (2019) Determinants of pet food purchasing decisions. *The Canadian Veterinary Journal* 60:644

43. Vinassa M, Vergnano D, Valle E, Giribaldi M, Nery J, Prola L, Bergero D, Schiavone A (2020) Profiling Italian cat and dog owners' perceptions of pet food quality traits. *BMC Veterinary Research* 16:131. <https://doi.org/10.1186/s12917-020-02357-9>

44. Dobson RLM, Motlagh S, Quijano M, Cambron RT, Baker TR, Pullen AM, Regg BT, Bigalow-Kern AS, Vennard T, Fix A, Reimschuessel R, Overmann G, Shan Y, Daston GP (2008) Identification and Characterization of Toxicity of Contaminants in Pet Food Leading to an Outbreak of Renal Toxicity in Cats and Dogs. *Toxicological Sciences* 106:251–262. <https://doi.org/10.1093/toxsci/kfn160>

45. Puschner B, Reimschuessel R (2011) Toxicosis Caused by Melamine and Cyanuric Acid in Dogs and Cats: Uncovering the Mystery and Subsequent Global Implications. *Clinics in Laboratory Medicine* 31:181–199. <https://doi.org/10.1016/j.cll.2010.10.003>

46. Conway DMP, Saker KE (2018) Consumer Attitude Toward the Environmental Sustainability of Grain-Free Pet Foods. *Frontiers in Veterinary Science* 5:170. <https://doi.org/10.3389/fvets.2018.00170>

47. Laflamme D, Izquierdo O, Eirmann L, Binder S (2014) Myths and Misperceptions About Ingredients Used in Commercial Pet Foods. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice* 44:689–698. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2014.03.002>

48. Freeman LM, Stern JA, Fries R, Adin DB, Rush JE (2018) Diet-associated dilated cardiomyopathy in dogs: what do we know? *Journal of the American Veterinary Medical Association* 253:1390–1394. <https://doi.org/10.2460/javma.253.11.1390>

49. Mota-Rojas D, Mariti C, Zdeinert A, Riggio G, Mora-Medina P, Reyes A del M, Gazzano A, Domínguez-Oliva A, Lezama-García K, José-Pérez N, Hernández-Ávalos I (2021) Anthropomorphism and Its Adverse Effects on the Distress and Welfare of Companion Animals. *Animals: an Open Access Journal from MDPI* 11:3263. <https://doi.org/10.3390/ani11113263>

50. Tesfom (Tsegay) G, Birch N (2010) Do They Buy for Their Dogs the Way They Buy for Themselves? *Psychology and Marketing* 27:898–912. <https://doi.org/10.1002/mar.20364>

51. Mathieu J (2005) What Is Orthorexia? *Journal of the American Dietetic Association* 105:1510–1512. <https://doi.org/10.1016/j.jada.2005.08.021>

52. Dunn TM, Bratman S (2016) On orthorexia nervosa: A review of the literature and proposed diagnostic criteria. *Eat Behav* 21:11–17. <https://doi.org/10.1016/j.eatbeh.2015.12.006>

53. Morelli G, Marchesini G, Contiero B, Fusi E, Diez M, Ricci R (2020) A Survey of Dog Owners' Attitudes toward Treats. *J Appl Anim Welf Sci* 23:1–9. <https://doi.org/10.1080/10888705.2019.1579095>

54. Bland IM, Guthrie-Jones A, Taylor RD, Hill J (2009) Dog obesity: owner attitudes and behaviour. *Prev Vet Med* 92:333–340. <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2009.08.016>

55. Larsen JA, Villaverde C (2016) Scope of the Problem and Perception by Owners and Veterinarians. *Vet Clin North Am Small Anim Pract* 46:761–772. <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2016.04.001>
56. Russell K, Sabin R, Holt S, Bradley R, Harper EJ (2000) Influence of feeding regimen on body condition in the cat. *Journal of Small Animal Practice* 41:12–18. <https://doi.org/10.1111/j.1748-5827.2000.tb03129.x>
57. 2018. In: Association for Pet Obesity Prevention. <https://www.petobesityprevention.org/2018>. Accessed 20 Oct 2024
58. Smith WG (2008) Does Gender Influence Online Survey Participation? A Record-Linkage Analysis of University Faculty Online Survey Response Behavior
59. Sziklai LB (2018) A kutyátál ötven árnyalata, azaz a magyarországi kutyák takarmányozása a gyakorlatban a gazda szemszögéből. Állatorvostudományi Egyetem
60. Wermer KA (2016) Kutyák nyersetetése Magyarországon. Állatorvostudományi Egyetem

7. Köszönetnyilvánítás

Elsőként témavezetőmnek, dr. Moravszki Leticiának szeretném megköszönni azt a sok segítséget, amit nyújtott a kérdőívünk megtervezésétől egészen az eredmények kiértékeléséig. Szakmai hozzáértésével végigsegített a szakdolgozatírásom, bátran felkereshettem, ha éppen elakadtam és útmutatásra volt szükségem, minden apró kérdésemet megválaszolta. Nem csak tudásával, biztató szavaival is hozzájárult ahhoz, hogy a dolgozatom elkészüljön.

Köszönettel tartozom dr. Elek Zoltánnak, aki statisztikai tudásával és tanácsaival segítette az adatelemzést.

Hálás vagyok a családomnak, barátaimnak, akik kedves szavakkal támogattak és biztattak a nehéz pillanatokban.

Köszönöm szépen minden kedves ismerősömnek, aki hozzájárult a kérdőívünk terjesztéséhez. Végezetül szeretném megköszönni a kutya- és macskatartóknak, akik kitöltötték a kérdőívünket, hogy ilyen sokan, nagy lelkesedéssel hozzájárultak az adatgyűjtésünkhöz.

8. Mellékletek

1. melléklet: Kérdőív

Kedves Kitöltő!

Majer Nikoletta vagyok, az *Állatorvostudományi Egyetem* végzős állatorvos hallgatója. Diplomamunkámat a *Takarmányozástani és Klinikai Dietetikai Tanszéken* készítem, ami a *magyar kutya- és macskatartók etetési szokásainak felméréséhez* kapcsolódik. Ha Ön is tart kutyát és/vagy macskát, és érdeklődik a házi kedvenceink etetése iránt, kérem segítse az adatgyűjtésemet a kérdőív kitöltésével.

A kérdőív kitöltése nagyjából 15-20 percet vesz igénybe.

Amennyiben kutyát és macskát is tart, a kérdőív kétszer is kitölthető külön-külön mindkét állatfajra.

A kérdőív kitöltése anonim módon zajlik, az e-mail címe nem kerül gyűjtésre, így azt a jövőben semmilyen módon nem használjuk fel.

Ha Ön 18 év alatti, kérjük, nagykorú gondviselője jelenlétében töltsse ki a kérdőívet.

Köszönöm szépen, ha időt szán a kitöltésre, ezzel hozzájárulva a tanulmányaimhoz!

A kérdőívvel kapcsolatos észrevételeit, kérdéseit az info.takarmanyozas@univet.hu e-mail címen szívesen fogadjuk.

1. Hozzájárulok ahhoz, hogy válaszaimat a tudományos munkához, statisztikai elemzésben felhasználják.

Igen, hozzájárulok. / Nem járulok hozzá.

2. Az Ön neme Nő / Férfi

3. Az Ön kora

- ☐ 18 év alatt
- ☐ 18-25 év
- ☐ 26-40 év
- ☐ 41-60 év
- ☐ 60 év felett

4. Az Ön lakhelyének irányítószáma:

5. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

- ☐ Általános iskola
- ☐ Középfokú végzettség (szakközépiskola, gimnázium, technikum)
- ☐ Felsőfokú végzettség (főiskola, egyetem)

6. Az Ön családi állapota: Párkapcsolatban élek/házas vagyok / Egyedülálló vagyok

7. Él-e 6 év alatti kisgyermek a háztartásban? Igen / Nem

8. Él-e idős, 65 év feletti személy a háztartásban? Igen / Nem

9. Milyen állato(ka)t tart jelenleg? (Több válasz is jelölhető.)

- ☐ Kutya
- ☐ Macska

10. Hány állatot tart jelenleg? 1 / 2 / 3 / 4 vagy annál több

Ha több állatot is tart, kérem, **egy kiválasztott állatra vonatkozóan** válaszoljon a kérdésekre a továbbiakban. **Válassza ki**, hogy a kérdőív fennmaradó részében kutyájára vagy macskájára vonatkozóan szeretne válaszolni.

Kutya / Macska

12. Ön milyen célból tartja az állatát? (Több válasz is jelölhető.)

- ☐ Társ, hobbi
- ☐ Tenyészállat
- ☐ Örző-védő
- ☐ Munkakutya (pl. terelő, rendőrségi)
- ☐ Sport (pl. agility, verseny)
- ☐ Terápiás/segítő

13. Hány éves az Ön állata? _____

14. Milyen fajtájú az Ön állata?

- ☐ Fajtatiszta kutya
- ☐ Keverék kutya
- ☐ Házi macska
- ☐ Fajtatiszta macska (pl. maine coon, sziámi, brit rövidszőrű stb.)

15. Ivartalanított az Ön állata? Igen / Nem

16. Hogyan tartja Ön az állatát?

- ☐ Csak kinti tartással
- ☐ Csak benti tartással
- ☐ Kinti-benti tartással

17. Milyen az általános egészségi állapota a kedvencének?

- ☐ Jó formában van, egészséges.
- ☐ A kötelező oltásokon kívül évente csak 1-2x kell állatorvoshoz mennünk.
- ☐ Beteg, folyamatosan gyógyszert kap/rendszeresen állatorvosi kezelésre szorul.

18. Tapasztalt-e az elmúlt 6-12 hónapban valamilyen egészségügyi problémát a kutyájánál/macskájánál a felsoroltak közül? (Több válasz is jelölhető.)

- ☐ Szőrhullás
- ☐ Vakaródzás
- ☐ Gyakori hányás
- ☐ Gyakori hasmenés
- ☐ Fogproblémák (pl. fogkő)
- ☐ Jelentős súlynövekedés
- ☐ Súlyvesztés
- ☐ Nem tapasztaltam a felsoroltak közül egyiket sem.

19. Szokott-e kutyafuttatóba járni vagy sétálni a kutyájával/macskájával?

- ☐ Rendszeresen járunk sétálni vagy kutyafuttatóba.
- ☐ Ritkán járunk sétálni vagy kutyafuttatóba.
- ☐ Egyáltalán nem sétálok vele.

20. Ön sportol-e rendszeresen a kutyájával/macskájával?

- ☐ Igen, rendszeresen végzünk célzott kutyás sportot (pl. agility).
- ☐ Igen, rendszeresen sportol velem együtt (pl. futás, biciklizés).
- ☐ Nem sportolok az állatommal.

21. Naponta hányszor ürít bélsarat az Ön kutyája / macskája ?

- ☐ Naponta 1x
- ☐ Naponta 2x
- ☐ Naponta 3x
- ☐ Naponta 4x vagy annál többször
- ☐ Nem tudom pontosan

22. Milyen az bélsár állaga az Ön kutyája/macskája esetében?

- ☐ Nagyon laza, hasmenéses
- ☐ Nagyrészt nem formált, laza, nehezen felszedhető és felszedés után nyomot hagy
- ☐ Formált, de lágy
- ☐ Formált, szárazabb, de nem kemény, könnyen felszedhető
- ☐ Formált, száraz, kemény
- ☐ Nem tudom pontosan

23. Mivel eteti Ön az állatát? (Több válasz is jelölhető.)

- ☐ Száraztáp
- ☐ Konzerv
- ☐ Nyers hús
- ☐ BARF étrend - komplett menüt vásárolok
- ☐ BARF étrend- én magam állítom össze
- ☐ Főzött étrend- kész menüt vásárolok
- ☐ Főzött étrend- én főzök neki
- ☐ Ami megmarad a saját ételünkből
- ☐ Állatorvosi diétás táp (pl. vesekímélő, májkímélő, hypoallergén, gastrointestinal)
- ☐ Vegetáriánus étrend
- ☐ Egyéb: _____

24. Miért választotta ezt a fajta etetési módot?

- ☐ Ezt tartom a kutya/macska számára megfelelőnek.
- ☐ Ezt javasolta az állatorvosunk.
- ☐ Így etette a tenyésztő is.
- ☐ Ezt tartom megfizethetőnek.
- ☐ Egyéb: _____

25. Hol vásárolja az állateledelt? (Több válasz is jelölhető.)

- ☐ hipermarket, szupermarket (pl. Auchan, Spar, Tesco)
- ☐ diszkont áruház (pl. Aldi, Lidl, Penny)
- ☐ drogéria (pl. DM, Rossmann)
- ☐ kisállatokkal kapcsolatos lánchoz tartozó üzlet (pl. Fressnapf, Alphazoo)

- ☐ állateledel bolt
- ☐ webshop
- ☐ állatorvos
- ☐ állatpatika
- ☐ Egyéb: _____

26. Milyen gyakran kap a kutyája/macskája olyan ételt, amit Ön is eszik?

- ☐ Napi szinten kap néhány falatot abból, amit én is eszem.
- ☐ Néha kap egy falatot abból, amit én is eszem.
- ☐ Soha nem kap abból, amit én eszem.

27. Hogyan alakul a kutyájánál/ macskájánál a napi etetési rend?

- ☐ Naponta egyszer eszik.
- ☐ Naponta kétszer eszik.
- ☐ Naponta háromszor vagy annál többször eszik.
- ☐ Folyamatosan van előtte táplálék, bármikor ehet.

28. Mennyire tartja fontosnak az alábbi állításokat kutyája/macskája eledelével kapcsolatban? Mennyire veszi figyelembe az alábbi szempontokat az eledel kiválasztásakor?

1- Egyáltalán nem tartom fontosnak	2- Inkább nem tartom fontosnak
3- Semlegesnek gondolom	4- Inkább fontosnak tartom
5- Nagyon fontosnak tartom	

Az eledel fő összetevője hús legyen.

1 2 3 4 5

Legyen gabonamentes.

1 2 3 4 5

Tartalmazzon természetes összetevőket.

1 2 3 4 5

Legyen ízletes, az állatom szívesen fogyassza.

1 2 3 4 5

Legyen jó illatú.

1 2 3 4 5

Legyen tetszetős kinézetű.

1 2 3 4 5

Legyen pozitív hatással az állatom szőrzetének minőségére.

1 2 3 4 5

Legyen pozitív hatással a bélsár állagára (legyen a bélsár könnyen felszedhető).

1 2 3 4 5

Legyen számomra megfizethető árú.

1 2 3 4 5

Legyen ismert, neves márkától származó.

1 2 3 4 5

Lehet magasabb árkategóriájú, de mindenképpen legyen prémium minőségű.

1 2 3 4 5

Csomagolása tartalmazzon a részletes leírást, legyen rajta látható minden információ.

1 2 3 4 5

Legyen újrahasznosított csomagolásban.

1 2 3 4 5

29. Ön szokott-e tanácsot kapni állatorvostól kutyája/macskája etetését illetően?

Igen / Nem

30. Ön nyitott lenne-e arra, hogy állatorvostól kérjen részletes etetési tanácsadást a kutyája/macskája etetését illetően?

Igen / Nem

31. Ön mennyire bíz meg az állatorvos szaktudásában az etetési tanácsokra vonatkozóan?

- ☐ Egyáltalán nem bízom meg az állatorvos etetési tanácsában.
- ☐ Inkább nem bízom meg az állatorvos etetési tanácsában.
- ☐ Semleges számomra az állatorvos etetési tanácsa.
- ☐ Inkább megbízom az állatorvos etetési tanácsában.
- ☐ Maximálisan megbízom az állatorvos etetési tanácsában.

32. Ön milyen forrásokból tájékozódik a kutyája/macskája etetésével kapcsolatban? (Több válasz is jelölhető.)

- ☐ Ismerősök, barátok
- ☐ Állatorvos
- ☐ Állateledel gyártó cégek írott anyagai, weboldalai
- ☐ Kutyá - macska etetésével foglalkozó weboldalak
- ☐ Facebook (kutyás - macskás fórumok)
- ☐ Szakkönyvek, szakirodalom
- ☐ TV, Rádió
- ☐ Tenyésztő
- ☐ Kutyatréner vagy kiképző
- ☐ Kutyakozmetikus
- ☐ Egyéb: _____

33. Ön melyik forrást tartja a leghitelesebbnek és legmegbízhatóbbnak, ha kutyája/macskája etetéséről van szó?

- ☐ Ismerősök, barátok
- ☐ Állatorvos
- ☐ Internetes oldalak (pl. eledelgyártó és -forgalmazók oldalai)
- ☐ Internetes oldalak (kutyá/macska etetésével foglalkozó cikkek)
- ☐ Facebook (kutyás - macskás fórumok)
- ☐ Szakkönyvek, szakirodalmak
- ☐ TV, Rádió
- ☐ Tenyésztő
- ☐ Kutyatréner vagy kiképző
- ☐ Kutyakozmetikus
- ☐ Egyéb: _____

34. Szokott az Ön kutyája/macskája jutalomfalatot kapni?

- ☐ Igen, napi rendszerességgel.
- ☐ Igen, heti rendszerességgel.
- ☐ Igen, körülbelül havonta.
- ☐ Ritkán, évente csak néhányszor.
- ☐ Nem, soha nem kap jutalomfalatot.

35. Milyen táplálékkiegészítőt szokott az Ön kutyája/macskája rendszeresen kapni? (Több válasz is jelölhető.)

- ☐ Vitamin- és ásványianyag kiegészítést

- ☐ Immunerősítőt
- ☐ Ízületvédőt
- ☐ Májvédőt
- ☐ Probiotikumot
- ☐ Nem kap a felsoroltak közül semmit.
- ☐ Egyéb: _____

36. Ön figyelembe veszi a gyártó által a csomagoláson feltüntetett etetési útmutatót a napi adag kiosztásakor?

- ☐ Igen, grammra pontosan kimérem minden nap.
- ☐ Igen, egyszer kimértem és azóta annak megfelelően etetek.
- ☐ Igen, de nem veszem szigorúan, időnként eltérek tőle.
- ☐ Nem, az általam jónak gondolt mennyiséget adom.
- ☐ Nem, folyamatosan ehetsz.

37. Ön szerint milyen erős az összefüggés a kutya/macska táplálása és az egészségük megőrzése között?

1 2 3 4 5

1-Nincs összefüggés a táplálás és az egészség között.

5-Nagyon erős kapcsolat van a táplálás és az egészség között.

38. Az Ön megítélése szerint milyen a jelenlegi testkondíciója a kutyájának/macskájának?

Sovány / Normális / Túlsúlyos

39. Saját táplálkozásához mérve mennyire fontos Önnek, hogy egészséges eledellel etesse kutyáját/macskáját?

- ☐ A kutyám/macskám egészséges táplálása fontosabb, mint az, hogy én egészségesen táplálkozzak.
- ☐ A kutyám/macskám egészséges táplálása és a saját egészséges étrendem is egyformán fontos számomra.
- ☐ A saját egészséges táplálkozásom fontosabban, mint kutyám/macskám egészséges táplálása.

40. Ön mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?

1- Nem értek egyet 2- Inkább nem értek egyet 3- Semlegesnek gondolom

4- Inkább egyetértek 5- Teljes mértékben egyetértek

A nyers hús etetése hordozhat veszélyeket az állatra nézve.

1 2 3 4 5

A nyers hús etetése hordozhat veszélyeket az állat környezetében élő emberekre nézve.

1 2 3 4 5

A nyers húsos etetéshez a csont is hozzátartozik, és nem jelent kockázatot az állatokra nézve.

1 2 3 4 5

A kutyáknak és a macskáknak több húsról van szükségük, mint amit a hagyományos tápok biztosítanak.

1 2 3 4 5

Az elhízás esztétikai probléma, nem jelent egészségügyi veszélyt az állatra.

1 2 3 4 5

41. A kutyája/macskája etetésével kapcsolatban mely témákról hallana szívesen, miről szeretne többet tudni? (Több válasz is jelölhető.)

- ☐ Az etetés és emésztés összefüggései
- ☐ A kutyák és macskák szükségletei a táplálékukat tekintve
- ☐ A kedvencem igényeinek megfelelő eledel kiválasztása
- ☐ A kutyák/macskák esetében mi az ideális testsúly és hogy érhető el/tartható fenn
- ☐ Alternatív etetési lehetőségek, új etetési trendek megismerése
- ☐ Idős állat táplálása
- ☐ Egyéb: _____